

Ob Blejskemu jezeru so se zbrali jazz glasbeniki iz Češke, Poljske, Madžarske, Francije, Italije, Zahodne Nemčije, Danske, Švedske, Anglije, Združenih držav, Brazilije in Jugoslavije. Doslej so se v dveh večernih sporedih predstavili občinstvu, danes zvečer pa bo še zadnji program in potem do jutra v Kazini priljubljeni »james session«. — Na sliki vidimo člane Eje Quinteta iz Stockholma, ki so se s svojim izvajanjem zelo približali ameriškemu načinu podajanja jazza. — Foto: F. Perdan

VSEBINA

Stran 2:
Von Braun sega po zvezdah — PEKEL NAD PEE-
NEMUNDOM

Stran 3:
OGNJENI SPREHAJALCI JUŽNIH MORIJ

Stran 5:
KMETIJA IN AKTIVNOST NA VASI

Stran 8:
DESET DNI V HAMBURGU

»Žalostnim« osmošolcem

Da, danes se poslavljajo od mogočnega poslopja, ki jih je varno in dobronamerno sprejelo pod svojo streho najmanj za štiri leta. Poslavljajo se in na smrt resno govorijo in nosijo take obleke, da bi se človek ob resnejših obrazih razjokal. Tako pa jih gledamo, se jim smejemo in skoro nevoščljivi smo jim. Sedaj so srečni in še malo, pa bodo svobodni kot ptički na veji. Res, cele tri mesece bodo lahko planirali svojo bodočnost, v kolikor je še niso. Gimnazijska leta bodo za nekaj časa pozabili, saj se neprijetne stvari tako hitro pozabi. Pravimo, neprijetne. Ta gimnazijska leta so bila najtežja, katerim so se gimnazijci do sedaj postavili po robu.

Potem se bodo vpisali na univerzo, akademijo ... Postali bodo novopečeni bruci in užaljeni bodo, če jih bo kolega iz višjega letnika tako imenoval. Čas jim bo mineval z ekspresno naglico. Večini ob študiju, nekaterim pa z indeksom v žepu na cesti in kavarnah Ljubljane. Ob izpitnih rokih se bodo vsi po vrsti držali za glavo. Ne bodo razumeli, da živijo v svetu, kjer je

njihov uspeh v prvi vrsti odvisen samo od njihove iniciative.

Spominjali se bodo gimnazije.

Leto bo minilo in tri četrtine se jih bo vpisalo v drugi letnik, ostali pa bodo romali od fakultete do fakultete ter pregledovali seznam predavanj. Izbirali bodo tiste smeri, kjer bo zapisanih najmanj ur predavanj tedensko. Pametnejši fantje bodo šli k vojakom.

Vsi pa se bodo po enem letu spominjali gimnazijskih let še bolj. Žal jim bo, da niso še v okrilju sive in mogočne stavbe gimnazije, kjer so več ali manj brezskrbno in včasih tudi neodgovorno zapravljali svoj čas. Sedaj jih bodo bremenili izpiti v nabitih izpitnih rokih. Skrbele jih bodo frekvence in niz problemov, za katere še niso slišali.

Taka bo ta njihova, tolikanj pričakovana akademska svoboda, ki je tako relativne narave. Nekaterim bo žal, da so se vpisali na fakulteto nepremišljeno, zaneseno ...

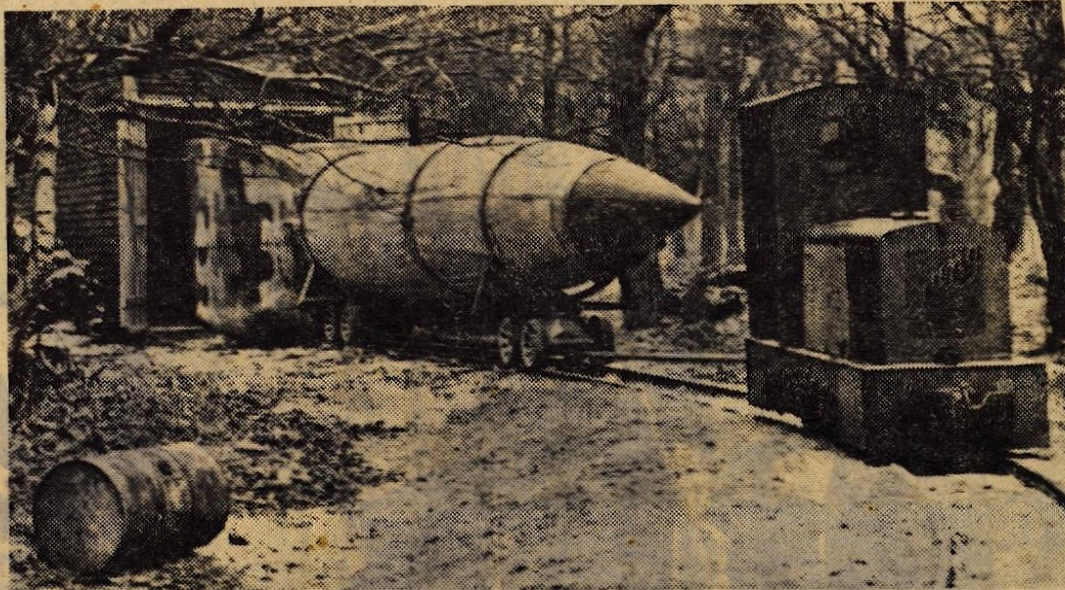
Le še eno zapišimo: osmošolci, pred seboj imate najdaljše počitnice pred upokožitvijo. Uživate v njih in razmišljajte, razmišljajte in še enkrat razmišljajte.

TONE POLENEC

Von Braun sega po zvezdah

Pekel nad

PEENEMÜNDOM

Rakete so skrivali v bunkerjih globoko v gozdu

IV. nadaljevanje

Duncan Sandys, Churchillov zet, je bil prvi, ki je britanskega premiera opozoril na nevarno nemško »čudežno orožje« V2 — vendar zaman! Prvič je odkril izstrelilne rampe za rakete na nekem posnetku, ki ga je napravilo britansko letalo nad Peenemündom.

S svojim odkritjem se je nemudoma odpravil k Churchillu.

»Dvomim, da bi mogli rakete uporabiti v vojne svrhe — vsaj za sedaj!« ga je skušal pomiriti premier. Vendar so Nemci z razvojem raket že mnogo dlje, kot je predvideval Churchill. Nedo dolgo za tem je moral popraviti svojo izjavo. V Peenemündu delajo noč in dan.

Vznemirljivo odkritje

»Oglejte si tole povečavo, sir. Odkrili smo nekaj zelo zanimivega. Nekaj silno razburljivega, če smem tako reči...«

Colonel Aymes, eden izmed vodilnih oficirjev zavezniškega izvidniškega letalstva porine sliko čez pisalno mizo.

Duncan Sandys se z napetostjo skloni nad njo. Ta mladi mož ni le Churchillov zet, temveč je tudi sam član britanskega vojnega kabineta. Njegova naloga je, da zbira podatke raznih obveščevalnih služb, pretehtava njihovo pomembnost in nato poroča kabinetu o svojih odkritjih.

Oficir stopi k njemu in mu poda povečevalno steklo. »Tole majhno senco si oglejte, sir! Vrag naj me pocitra, če to niso izstrelilne rampe za rakete. Ali vidite tole neznačno liso, ki ima obliko črke T? To bi utegnil biti izstrellek.«

Sandys prikima in si še pozorneje ogleduje fotografijo. Laik na sliki ne bi opazil nič nenavadnega. Za to je potrebno mnogo znanja in domišljije.

Nobeden od njiju ne slutí, da bo ta izstrellek, ki ga opazujeta na sliki, kmalu povzročil razdejanje po Londonu. Niti oznaka izstrelka jima ni znana: V1. Tudi ta izstrellek preizkušajo v Peenemündu.

»Bojim se, da imate prav. To je zares vznemirljiva novica. Pustite mi, prosim, sliko tukaj. Morda mi bo le uspelo prepričati premiera. To potrjuje vsa poročila, ki smo jih doslej prejeli.«

Ze dva meseca po izbruhu vojne je britanska vlada prejela iz Osla anonimno, vendar zanesljivo sporočilo, da Nemci ob Baltiku preizkušajo svoje velike rakete.

Nemcem ni uspelo docela prikriti svojih poskusov. Sledove njihovih raket je moč ob jasnem vremenu opaziti prav na švedskem. Sedaj

ima Sandys v rokah nesporen dokaz, da so Nemci v razvoju raket mnogo dlje, kot je domneval Churchill.

»Čas naših ugibanj je minil,« spregovori Sandys. »Se danes bom govoril z ministrskim predsednikom. Vse ostalo pa,« Sandys se mrko nasmehe, »vse ostalo pa je naloga Royal Air Force!«

Nenaden napad

Možje iz Peenemünda sedijo v kazino. Dobre volje so. Šele okrog pol polnoči se pričnejo počasni odpravljati proti svojim stanovanjem. Po nekaj korakih zaslišijo tulčenje sirene.

To ni v Peenemündu nič novega. Noč za nočjo letajo zavezniški bombniki proti Berlinu. Do sedaj je bilo v Peenemündu vse mirno. Flak ima povelje: streljati le tedaj, če je čisto gotovo, da je napad usmerjen proti Peenemündu, sicer se ne sme oglašati.

»Zbiranje sovražnikovih letal nad srednjim Baltikom,« poroča zračna zaščita. »Smer poleta še ni znana...«

Dornberger se vleže v posteljo in pri priči zaspi.

Naenkrat plane kvišku. Zamolklo pokanje. Okenske šipe zažvenketajo.

»To ne more biti Stölzel,« si misli Dornberger, še na pol v snu. Stotnik Stölzel ga je zvečer prosil, da bi smel ponoči preizkusiti neki protiletalski top. Vendar ti strelji drugače zvenijo. Ne, to ne more biti Stölzel!

Kaj kmalu je Dornberger čisto buden. Slišati je tudi že streljanje flaka, vmes se oglašajo lahki protiletalski topovi ob robu gozda in na strehi najvišje stavbe.

Sedaj je Dornbergerju jasno: sovražna letala letijo proti Peenemündu. Hitro pograbí telefonsko slušalko in hoče poklicati komandni bunker, vendar je vod zaseden. Naglo se obleče. Skornjev ne more najti, zato kar v copatih steče na plano.

Okenske šipe se drobijo s streh pada opeka. Naenkrat močan sunek, čisto blizu. Dornbergerju skoraj vzame sapo. Gosti oblaki dima se valijo okrog njega. Nekje v bližini mora divjati požar. Reflektorji mečejo stožce luči po zvezdnatem nebu. Flak neprestano laja, granate žvižgajo skozi temo, bombe udarjajo od vsepovsod.

Nad vsem pa bobnijo štirimotorni bombniki...

Samo nekaj korakov vstran zagleda von Braun, ki stoji pred betonskim bunkerjem. »Ravno smo hoteli po vas, gospod general. Kje pa hodi?« Salamsko trden spanec imate!

»Recite, von Braun, kaj pa vse to pravzaprav pomeni. Stavim, da so ljudje pri flaku po-

divjali in prehitro odprli ogenj. Lepo kašo so nam skuhalili!«

»Ne, ne, gospod general, tokrat je namenjeno prav nam!«

Nenadoma zaslišita moža vršenje in sikanje ki se jima naglo bliža.

Bliskovito skočita proti vhodu v bunker. Silovit udarec!

Von Braun in Dornberger se zaskrbljeno spogledata. »To je moralo biti čisto blizu. Slišati je bilo, kot bi bila zračna mina...« Obrazi ljudi v bunkerju postajajo vse bolj blede, oči velike in vprašujoče. Ali bo bunker vzdržal? Dornberger pokliče po telefonu poveljnika protiletalske enote.

»Kolikor sem mogel ugotoviti gori stavba z merilnimi napravami, montažna dvorana je v plamenih. Dalje proti jugu še nisem prodrl. Vse z naseljem so pretrgane. Tudi hidrocentrali na Peeni menda niso prizanesli...«

Mož še ni pri kraju s svojim poročilom. »Velenapad na Peenemünde torej,« reče nazadnje Dornberger, »o tem ni nobenega dvoma.« General in Wernher von Braun zapustita bunker.

Nudi se jima pošasten prizor. Nebo je temnordeče od ogromnega požara. Skozi okna poslopij švigajo plameni. Vseposod ležijo sodi s fosforjem, katere so odvrli zavezniški bombniki.

Dornberger pograbí von Brauna za roko. »Vi prevzimate z možmi iz bunkerja konstrukcijsko poslopje. Skušajte omejiti ogenj na podstrešje. Če vam nikakor ne bi uspelo zaustaviti požara, poskrbite za to, da rešite vsaj dokumente in načrte!«

Bombniki še vedno brnijo nad naseljem. Še vedno žvižgajo in bobnijo bombe. Vendar močje tega skoraj ne slišijo. Povelje se glasi: Rešiti, kar se rešiti da!

Naselje, v katerem živi večina sodelavcev, je skoraj zravnano s površjem zemlje. Naenkrat Dornberger zasliši nekoga, ki pravi: »Dr. Thiel in vsa njegova družina je pod ruševinami našla smrt.« Dr. Thiel... To je nenadomestljiva izguba.

Pri napadu na Peenemünde je sodelovalo 600 bombnikov. Po londonskih radijskih poročilih so letala odvrгла 1,5 milijona kilogramov razstrelilnih bomb in ogromno količino vžigalnih bomb. Flaki in nemški lovci so sestrelili 47 zavezniških letal. Ujetniki so izjavili: »Rekli so nam, da je to eden od najvažnejših napadov vse vojne. Če tudi bi sestrelili polovico naših bombnikov, bi preostali izvršili nalogo!«

Kljub vsemu pa je velik del bomb padel v vodo in na nenaseljen predel področja. Tako je le vzhodni del Peenemünda težko prizadet.

Vendar že grozi von Braunu in generalu Dornbergerju nova nevarnost: SS!

Priredil: P

**Prihodnjič: HIMMLER GROZI:
»ZA GLAVO VAM GRE,
g. von BRAUN!«**

Ognjeni sprehajalci južnih morij

(Nadaljevanje in konec)

Terri-Pao je prigovarjal domačinom naj mu sledijo preko žareče peči. Ko je šel mimo mene, me je pogledal in dejal: »Se ne boš sprehajal v peči? Saj vendar že dolgo živiš na teh otokih in poznaš naše običaje, ne boš se poškodoval, če mi boš sledil tesno za petami, držal glavo kvišku in se ne spotikal.«

Zakaj nočeš v peč?« so me spraševali turisti. »Haere! Pojdi spredaj!« je silil Ari in zbrani domačini.

»Tu, tu, tu, e! (Pridi, pridi, pridi!)« je vztrajal Terri-Pao.

Ne bi mogel reči, da mi je bilo prijetno ob pogledu na žareče skalovje. Omahoval sem. Terri-Pao se je skrivnostno zasmel, kot bi hotel reči: »Se bojiš?« Prav ta nasmeh pa me je vzpod budil, da sem sezul čevlje in nogavice in zavpil: »Haere ston! (Pojdimo!)« Množica je odobraval mojo odločitev.

Stopil sem na črto poleg Terri-Paa. V želodcu sem imel čuden občutek. Bolela me je glava. Tudi srce je nenavadno težko bilo. Najraje bi bil zbežal. Vedno sem se silno bal ognja, sedaj pa se je ta strah še stopnjeval. Svečenik za mano me je vljudno opozoril naj stopim v peč. Terri-Pao je že bil v njej!

Nič se mi ni zgodilo

Zaškripal sem z zobmi in zastokal. Potem sem mehanično stopil naprej. Ob vsakem koraku sem si očital: »Bedak, sedaj vidiš v kaj si se podal!« Noge sem imel otrple in težke kot svinec. Potem se je mojih golih stopal dotaknilo nekaj privzdignjenega. V naslednjem trenutku je nešteto drobnih električnih sunkov šlo skozi podplate. Tako je bilo, kot bi koža nenadoma prišla v dotik z ostrimi šivanjami. Veliki valovi vročine so se dvigali nad mojo glavo in me prisilili, da sem napol zatislil oči. Tako se mi je zdelo, kot takrat, ko puhne vate nenaden val vročine, če odpreš vrata velike peči. Ta občutek sem spoznal na prekoceanskem parniku, ko sem stal na rešetkasti ploščadi nad težkimi, hrumečimi ladijskimi stroji. Valovi oljne vročine so mi jemali sapo.

Vročina v peči me je dušila. Nemogoče je bilo normalno dihati. Valovi vročine so prizadeli nosno sluznico. Pljuca so postala utrujena. Bal sem se, da se bom zadušil, če ne bom hitro prišel na svež zrak. Od daleč sem lahko slišal mrmranje množice.

Nenadoma je bodičast občutek na podplatih prenehal. Vedel sem, da sem prišel do konca peči. Zadnji v vrsti še ni bil preko Umuja (peči), zato smo še vedno v koloni nadaljevali sprehod po čistini. Mimogrede sem bežno pogledal svoje noge. Bile so popolnoma nedotaknjene! Nikjer ni bilo nobenih opeklin ali mehurjev. Težko sem verjel lastnim očem. Srajco sem imel mokro. Na širokem hrbtu Terri-Paa sem opazil debele potne srage. Nenadoma je dvignil vejo, znak, da je poslednji mož že prišel preko razbeljenega kamenja in da se mora kolona obrniti na ponoven sprehod!

Zdelo se mi je nemogoče, da bi prenesel ponovno pot preko peči, zato sem hitro stopil iz vrste. Terri-Pao se mi je nasmehnil in me potrepal po hrbtu. Čutil sem, da me razume. Ostali ognjeni sprehajalci so se vrnili na vroče skalovje. Jaz pa sem stal kakih 7 m oddaljen od peči. Bil sem čisto zbežan. Tresel sem se. Močno vznemirjeni turisti so se strnili okrog mene. Vprašanja so deževala z vseh strani.

Obred spremljajo z živahnimi plesi

Treba se je obvladati

Kako naj razložim ognjeni sprehod? Domnevam, da je najvažnejša kontrola misli. Tudi pri indijskih fakirjih je tako. Nihče še ni gledal njihovega početja, ne da bi pri tem mislil na posebno kontrolo, ki jo ti ljudje vodijo nad nekaterimi deli telesa. Nesporo pa je tudi to, da je reakcija na neko bolečino odvisna od tega, koliko človek obvlada svoj razum. Lava, ki se je počasi strjevala, je ustvarila močno luknjičaste skale, ki zelo slabo prevajajo toploto in prav to je morda najvažnejše za obred ognjenega sprehoda. Pri vsem tem pa igra tudi žilavost noge pomembno vlogo.

Še eno razlago za nenavadni sprehod poznam. Pred leti je slavniti čarovnik in pobegli cirkuški igralec Harry Houdini, razkrinkal nekaj obrednih sleparij, in razložil tisto, kar se je vsem zdelo nerazložljivo. Trdil je, da so triki, ki se zdijo najbolj zamotani, najlažji. Tisti, ki pa so po našem mnenju najenostavnejši, so najtežji! Najpreprostejši trik, po njegovem mnenju je tisti, kjer mladega moškega živega spečejo. Ta trik je tako zelo enostaven, da ga je preprosto nemogoče odkriti.

Moškega so zaprli v stekleno komoro, ki je bila približno tako velika kot telefonska celica. Njeno notranjost so segreli tako močno, da se je zrezek, ki ga je imel moški obešenega na podlakti spekel v nekaj minutah. Sam je bil skoraj popolnoma gol. Na sebi je obdržal samo kopalne hlače. Na obrvi in nohte si je položil razmočeno glino, na glavi pa je nosil polno skodelico. Gledalci niso mogli verjeti lastnim očem, ko so videli maščobo, ki se je cedila z zrezka na tla. Mož v komori pa ni pokazal nobenega znaka bolečine ali neudobja. Ko je bil zrezek pečen, so odprli vrata in mož je prišel ven, prav tak kot je šel notri.

Houdini pravi, da to sploh ni trik in da vsak človek lahko na sebi poskusi. Zrezek ni nič izpareval, zato se je skuhal; iz moža pa je izhlapevala tekočina, ki je preprečevala, da bi se telo preveč segrelo.

Poskus s samim seboj

Novejši poskus z vročino in njenim učinkom na človeško telo razjasnjuje junaštvo poglavarja Terri-Paa in pogumnih ognjenih sprehajalcev. Napravili so ga v vojaškem letalskem centru v Los Angelesu. Vprašanje, ki so si ga zastavili, je bilo: Kolikšna je možnost,

da pilot živ zgori v kabini reakcijskega letala? To letalo na reaktivni pogon je potrebovalo hladilni sistem, da bi bila notranjost udobnejša in znosnejša. Kaj bi se zgodilo s pilotom, če bi hladilna oprema odpovedala? Bi izgubil kontrolo nad letenjem; bi podlegel naraščajoči vročini? Bo lahko odskočil v stratosfero ali bo živ zgorel v kabini? Bi bil sposoben obdržati kontrolo kljub neznosni vročini dokler ne bi letalo zasilno pristalo?

Profesor Taylor je sklenil priti temu do dna. S pomočjo svojih asistentov je napravil kabinu, ki se je dala po mili volji segreti. Izdelali so jo iz težkega jeklenega valja in namestili vanj ventilator. Prva živa bitja, ki so zdržala v njej do temperature vrelišča vode, so bili morski prašički. Ti »prostovoljci« so prišli ven nekoliko pijani toda popolnoma nepoškodovani.

Naslednja žrtev, ki jo je profesor Taylor izbral, je bil on sam. Predno je stopil v valj, v katerem je temperatura že dosegla 110 stopinj Celzija, si je zaščitil roke, noge in vrat. V tej neznosni atmosferi je ostal polnih petnajst minut, ko je temperatura narasla že na 125 stopinj Celzija. Edini učinek je bil ta, da je bil nekoliko rdeč v obraz. To pa je bilo tudi vse. Nobenega umskega ali fizičnega trpljenja ni čutil.

Njegov odgovor je bil enostaven in točen: narava je obdarila človekovo telo z lastnim hladilnim sistemom — izhlapevanjem. Dokazal je, da izhlapevala tekočina — znoj ovije dele telesa s plastjo hladnejšega zraka. Poudaril pa je, da se nevarnost močno poveča, če temperatura doseže možganske celice. To bo dalo pilotom reaktivnih letal najbolj zanesljiv znak, za znojenje zaradi vročine.

Profesor Taylor je dal tale nasvet. Ljudje, ki imajo s tem opravka bodo sami ugotovili, da je nevarnost, pri poškodbah zaradi vročine veliko odvisna od sugestije. Človeška bitja — pa naj bodo to piloti ali reševalci v gorečih zgradbah, lahko prenesejo visoko stopnjo temperature z premišljenim in dobro organiziranim zavarovanjem. Strah ali pretirano vznemirjenje lahko povzroči povečanje temperature krvi.

Ognjeni sprehajalci na Raiatei ne poznajo teh znanstvenih ugotovitev o delovanju vročine na človeško telo, pa kljub temu mirno opravijo svoj nenavadni obred, svoj ognjeni sprehod preko razbeljenega kamenja v peči.

Priredila: TONČI JALEN

Butale na Gorenjskem

MILČINSKI - NOVAK

Tepanjčani in Butalci

Butalci se nič kaj prijazno ne gledajo s svojimi sosedi Tepanjčani.

Pa ne vem, kaj je zaneslo nekega dne Butalca v Tepanjce, menda je lopato iskal po celi Gorenjski ali kaj, pa si je v Tepanjčah ogledal železnino in potem še nogometno tekmo, ker lopate seveda nikjer ni dobil. Dejal je: »Naj bo in bom navijal za tepanjske te falote, ki se tukaj preganjajo po travniku — vem, da so potrebni.«

Mislil je, da ga nikdo ne čuje razen njegovega klobuka. Pa je ravno takrat tepanjski nogometaš usekal po žogi, da je zletela čez ograjo in zadela Butalca naravnost v nos.

Butalec se je prestrašil, pa se prijel z robcem za otekli nos in jo ucvrl od tod proti avtobusni postaji. Ko je bil dosti daleč, se je ozrl nazaj proti igrišču in dejal: »Ušesa imajo kot zajci, takoj slišijo, če jih kritiziraš!«

Tepanjčani so imeli vsako leto semenj. Tako je bil imeniten, da so od daleč naokoli podjetja na njem prodajala škartno in mekurantno blago, pijancev pa se je vsakikrat nabralo nič koliko.

Pa so dejali Butalci: »Mi tudi!« in niso odnehali, dokler jim ni občina takisto dovolila semnja. In so se zmenili, da mora vsaktero podjetje v Butalah kaj pripeljati na semenj, da se bodo Butale postavile pred svetom in bodo prevzetni Tepanjčani ponižani.

Pa se je zgodilo, da je prišel na butalski semenj radoveden Tepanjčan in je baral prodajalca: »Po koliko pa prodajate ta tekstil?«

Mu odgovori Butalec: »Tale tekstil? Tale tekstil ni na prodaj. Tale tekstil je le za semenj in izvoz. Na prodaj imamo tistega, ki ga dobite v naši trgovini.«

Kuga se to prau

Enkrat, pa to j blez že grozovit dong, j biu u enmu, ne posebn velkmu kraju en ferajn, k j use sorte špile na oder spraulu. Use j blo lpo pa fajn, sam čez cajt j tak peršl, de j edn od ta glavnih ldi od tega ferajna nehu špiat, tak de j use kazal, de bo cela reč preč peršla. Tega velkega strahu j blo pa bmal konc. Kar na lepm se j bog ve od kod perkazu en člouk, k se j hvalu, de j skorj tanžnt kinstler. Bahu se je, de zna use sorte šprabe, de zna oponašat use sorte ldi, pa tak naprej, pa še kar fest j zgledu po vrh usega. Pa sa lde djal: »Kar uzemima ga! J že res, de ta domeče šprabe na zna bog ve kak fajn, zato pa zna druge tolke boli. Če tega na bama uzal, bo našga vesela konc. De b use še bel za gušn zgledal sa mu še neki colnge dal, čeprout tud brez te colnge ni bil posebn revež, pa čeprout do tistih cajtju per temu ferajnu še ubena živa duša ni colnge imela. En cajt j res kar šlo. Tist ta mal falerji, k jh j ta tanžnt kinstler naredu, pa voda uštimat pa en spona se mu pa skor u dober štel. Ja, se zastop, de j fant glib urath pa tak naprej. Po vrh peršu, pa de ni za scagat. Se bo že popravu pa naših org navadu. Po kransk se b to perštimanga. Bog ve zakugal djal, de sa tist lde, k sa per te reč imel kej za rečt na en šotori stal tud ulik smeti pa oko mižal. na druga pa bel

slab vidl. Na konc useh koncov j cela reč tolk delič peršla, de b ta tanžnt kinstler bmal ceu ferajn sojih muhastih org navadu. Če j blo rečen, de se more na šiht perkazat saj ob osmh, ga ob deveth še neir ni blo. Če sa mu za permej naročil, de ima neki za narest, tak gušn tistga ni naredu pa tak naprej pa tak naprej. Na zadne j biu lonc le pouhn, pa lde nisa več mižal pa slab vidl, pa sa djal: »Bejž kamer čes, mi te na marama več. Zarad nese lahke greš koj ke od koder s peršu.«

U Lok j tud en ferajn k se na T začne. En člouk od tega »T« ferajna j jemu tud neki za govorit per letašnih dirkah. Blez de se j nardil, de ga ni blo tista ura tam ket b mogu bit, če prou j blo to grozovit važn. Blez, de mu j blo tud naročen. de nej zrihta use potrebn, de baba motoristi lahke soje šotore saj perbližn tak postaul, ket sa po drugih naih pa tujih krajh navajen. To se prau, de b blo treba štrom pa voda uštimat pa en spona dobn kurnk k ma dve nule na urath pa tak naprej. Po vrh usega j biu še dnar za to naitiman. Sam usega tega ni blo štimanga. Bog ve zakugal Se zastop, de j blo tam, k sa šotori stal tud ulik smeti pa use sorte škatl pa takih reč

Žalostna vest: razpustili smo nogometno društvo

Zelo veliko nas je bilo, ko se nam je brez solzilnih pripomočkov orosilo oko ob novici, da smo zaradi nebrojnih tehničnih in finančnih težav razpustili našo jeseniško nogometno reprezentanco. Ta novica je pripravila vse navijače in simpatizerje okrogle žoge do raznovrstnih debat po vseh gostilnah, kavarnah, kjer so ugotavljali to in ono o vzrokih razpustitve našega žogobrskega kluba. Vsega, kar sem slišal, ne bi mogel napisati, pa tudi ne vem, če bi pravilno napisal, ker nisem bog ve kakšen specialist za nogomet, toda nekaj skrčenih izvlečkov glede teh ugotovitev ne bi bilo napak, če bi jih napisali. Ker se je predvsem razpravljalo v debatah o razliki nogometa včasih in danes, bom tudi jaz tako nekako predebatiral to nogometno politiko o obeh določenih časih:

Včasih je bil nogometni prostor delček igrišča, kjer se je odvijal nogomet v duhu rekreacije.

V današnjih časih je nogometni prostor poleg industrije in poljedelstva, najbolj važna gospodarska veja, kjer se planira, stavlja, finansira, izgublja itd.

Včasih je nogometaš igral nogomet za razvedrilo. Za vsak dani gol je bil nagrajen z aplavzom.

Danes: Nogometašu brez honorarnega plačila, dnevnice, terenskih dodatkov, dodelitve stanovanja ne nudi nogomet nobenega nazvedrila. Za vsak gol pa je seveda nagrajen z dodatno premijo.

Včasih je igral nogometaš nesebično pri enem klubu do penziona, oziroma toliko časa, dokler ga ni k sebi poklicala »matilda«.

Danes se selijo nogometaši iz kluba v klub in se predajajo kakor solata na trgu.

Včasih so bila v klubu znana predvsem domača imena igralcev, na primer: Viktor, Muši, Mičo, Korel, Pepi itd.

Danes: Ni nogometnega kluba brez imen: Zabušanti-

le sa za pospraut, pa u krej za zmetat.

Sm slišu, de j ta člouk od T ferajna jemu sam tolke cajtja de j tiste takse za šotore pokasiru, za pospraut mu j pa cajtja tak strašank mankal, de tud enga človeka z grablam pa s šajterga ni ulegnu zrihtat. Ta prava sreča, de sa bli tist lde, k tam bliz stanujeja, po en plat tolk naumn, de sa tista svinarija počedl pa s stirm šajtergam stran palal. Se zastop de zaston.

Po mojm b blo dober vedt če tist lde, k maja per »T« ferajnu kešna teška beseda poznejša štorja od špilavskega ferajna pa od tistga muhastga tanžnt kinstlerja, k sa mu na konc useh koncu dur pokazal. Smojka

ski, Zicarov, Hlačovski, Nogavnikov itd.

Včasih so klubski funkcionarji spremljali svoje igralce na vsa nogometna srečanja, pa četudi so bila v okviru vaških prvenstev.

Danes je funkcionarjev vedno zadosti, predvsem takrat, kadar so gostovanja preko meja.

Včasih je simpatizer žoge pialal pri vsaki tekmi vstopnino.

Danes se pripelje z avtomobilom do igrišča in nato skrivaj prepleza ograjo, ter tako prihrani denar za bencin.

Včasih je sodnik, nazvan z nogometnim izrazom »fuj-sudija«, zapustil tekmo s predrtim kolesom.

Danes se smatra »fuj-sudi-

ja« za poizkusnega zajčka, nad katerim se z boksanjem, pirarskimi flašami, kame-njem poizkuša trdnost njegovega telesa. Za srečen in varen odhod z igrišča mu jamči angel varuh — miličnik.

Se bi vam lahko našteval razlike, saj jih je v nogometu res zadosti, ampak bi se rajši pridružil želji simpatizerjev jeseniškega nogometa: če hočemo res še enkrat ustanoviti zares kakšno »fejst« domačo nogometno enajstorico, ki bo zopet strah in trepet gostujočih klubov, potem bo treba dobiti predvsem mlade igralce, pa če jih makar naročimo še čisto »frišne iz jeseniške porodnišnice«.

GREGA

Slovarček krajevnih imen

V naših kramljanjih o krajevnih imenih smo doslej opisovali večinoma izgovor, vsakdanjo ter knjižno rabo za imena vasi in naselij. Ostanimo to pot še v BOHINJU in poskusimo opisati še nekatera druga imena, ki jih zlasti omenja Janez Mencinger v svoji »HOJI«. Povedali smo že, da beseda BOHINJ pomeni zelo široko območje, ker se ne omejuje zgolj na vasi in naselja, marveč zajema celovito ozemlje s planinami, pašniki in vrhovi od BOGATINA v slemenu za KOMNO, tja do srede Pokljuke in JELOVICE s TRIGLAVOM na zahodni in RATITOVCEM na jugovzhodni strani. O ponosni vrsti gorskih vrhov in slemen, ki se razvrščajo na zahodni in južni strani okrog BOHINJSKE DOLINE pripoveduje Janez Mencinger takole: »Koliko večja bi mi bila domoljubna radost, da so moji očaki imeli vsaj mrvice pesniškega poleta, ko so nadevali imena tem slikovitim vrhovom. A žali-bog, tista imena so tako preprosta in kmetska, da sem eno moral celo predrugačiti, ker pravo ime ne prija ženskim ušesom. Nad imeni RITITOVEC, PECANA, VIŠAVNIK, CRNA GORA, SKRILI, RASKAVEC, VOGEL se more radovati samo jezikoslovec, ker mu ime pove, kakova je gora. Toda lepi, zeleni LISEC ni tako listast, da bi mu pristalo sramotilno ime. Sloveča, visoka CRNA PRST gotovo nerada nosi poniževanje v svojem imenu... Dve visoki goličavi, ki segata blizu do višine TRIGLAVOVE, tudi nista zaslužili zaničljivih imen ŠKRBINA in MIGAVEC. Hvalim pa nazivanje BOGATIN. Kdor je izumil to ime, je zaslužil, da mu vzdamno spominsko ploščo.« (Moja hoja 1956, str. 51.)

STADOR leži južno od planine OVCARIJE, oboje pa severno od KOMARČE. SVINJAK je navpična stena jugozahodno od hotela JEZERO. Predložne zveze: NA STADOR, S STADORJA, V OVCARIJO, V SVINJAK. STENGE so star izraz za sedanjost SOTESKO. Včasih so ljudje potovali SKOZI STENGE po poti, ki je stopničasto vodila po desnem bregu Save. V STENGAH se je zaradi ožine in težke prehodnosti včasih marsikdo ustavil ter obrnil. Zato se baje kar PRED STENGAMI danes imenuje OBRNE. V skrajnem severozahodnem delu se JELOVICA na tem mestu končuje v parobek s skalnato steno, imenovano BABJI ZOB. Zanimiva je jama POD BABJIM ZOBOM. Sedlo z imenom SENOŽETI (med RUDNICO in SAVNICO) imenujejo v narečju tudi SENOŽETA — tudi SNOŽETA (množinsko ime srednjega spola). RIBNICA (RIBNCA) je potok, ki se pridruži BOHINJKI, ko zapušča jezero. SIJA, V SIJAH, NA SEH je planina severno od SREDNJE VASI. TOŠC ali TOSC, pa tudi TOLSTEC oziroma TOSEC je gora, ki se vleče ob Pokljuški planoti in ima širok, ploščat greben. Vrh MIGOVEC imenujejo v narečju tudi MIGOVČ, VIŠAVNIK pa VIŠAVENK ali SAVENK. MISELJI VRH je v narečju MISEV VRH ali MESEV, ponekod pa tudi MISELJI ter MISELJSKI.

JOZE BOHINC

Andrej Triler:

2

KMETIJA

NASTANEK, RAZVOJ IN ZNAČILNOSTI

Hitra transformacija naše vasi v poveljnih letih je povzročila torej predvsem MOČAN ODLIV DELOVNE SILE IZ VASI in KREPITEV DRUŽBENE KMETIJSKE PROIZVODNJE, ki ima marsikje že prevladujoč vpliv. Edvard Kardelj je v obraziložitvi-prednačrta nove jugoslovanske ustave o tem rekel:

»V naši praksi se kažejo TRI POSLEDICE TEH PROCESOV. Prvič, čedalje več zemlje je mogoče kupiti pod ekonomsko povsem ugodnimi in upravičenimi pogoji. Drugič, ČEDALJE VEČ KMETOV PRIHAJA V POLOŽAJ, V KATEREM POSTAJA KOOPERACIJA S SOCIALISTIČNIM GOSPODARSTVOM NJEGOV ELEMENTARNI INTERES. In tretjič, ČEDALJE VEČ POSESTEV SE DROBI V ROKAH NEKMETIJSKEGA PREBIVALSTVA ALI MALEGA KMETA, KI DOBIVA VEČJI DEL SVOJIH DOHODKOV IZ DEJAVNOSTI IZVEN KMETIJSTVA, zaradi česar je večji del te zemlje zelo neracionalno obdelan, celo precej pod povprečnim nivojem zaostalega kmetovanja.

Če želimo vplivati na te procese in jih usmerjati, se mora družbena skupnost še odločneje usmeriti v nakup zemlje, da se bodo oblikovale in krepile sedanje družbene kmetijske organizacije, zadrugne ekonomije ali industrijsko-kmetijski kombinati. Prav tako JE TREBA SE ODLOČNEJE RAZVIJATI VSE MOŽNE OBLIKE KOOPERACIJE S TISTIMI KMETI, KI SE NADALJE ŽIVJO IN BODO ŽIVELI NA SVOJIH PRIVATNIH PARCELAH...«

V sklepih IV: plenuma zveznega odbora SZDLJ o aktualnih problemih in nalogah Socialistične zveze, ki je bil 15. in 16. marca 1963 v Beogradu, beremo:

»Zakonske določbe, s katerimi je zagotovljen maksimum zemljišča v lasti kmetovalcev in ki določajo, da je treba zemljišče kot splošno dobro tudi izkoriščati v skladu s splošnim interesom, jasno postavljajo odnos skupnosti do individualnih proizvajalcev. OD LASTNEGA DELA, PROIZVODNJE IN PRODUKTIVNOSTI, KI JO BODO DELOVNI KMETJE DOSEGLI NA SVOJEM POSESTVU, IN OD ČEDALJE TESNEJŠGA SODELOVANJA Z DRUŽBENIM SEKTORJEM STA ODVISNA NJIHOVA PERSPEKTIVA IN ZBOLJŠANJE ŽIVLJENJSKEGA STANDARDA...«

Perspektivni plan razvoja kmetijstva v Sloveniji predvideva, da bo leta 1970 v naši republiki v družbeni lasti okrog 30 % kmetijskih zemljišč, 70 % pa jih bo še nadalje ostalo v rokah zasebnih kmetov. Za nekatera področja so že izdelani načrti za razmejitev privatnega in družbenega sektorja, za druga področja pa jih bo treba še izdelati.

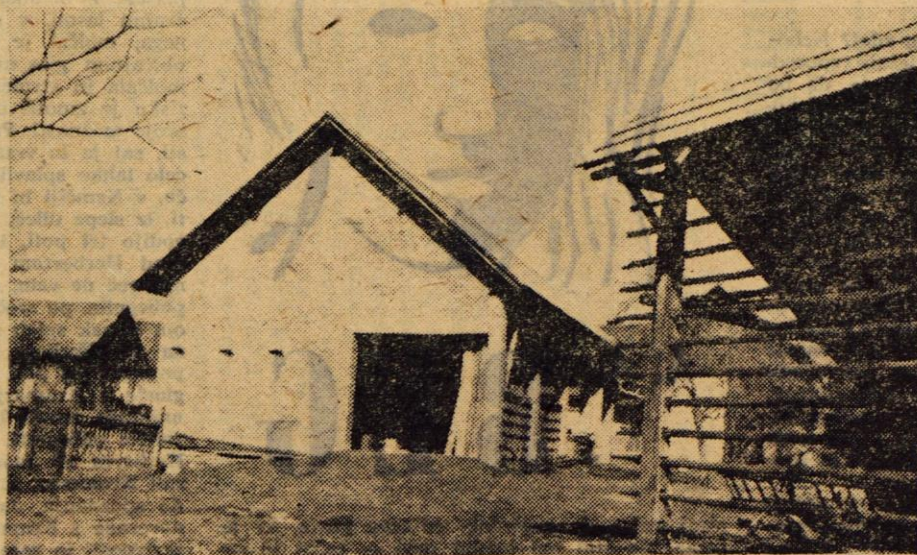
Ta podatek in zgornji citati jasno kažejo, da zasebna kmetijska proizvodnja, ki se odvija na KMETIJI KOT ZAOKROŽENI GOSPODARSKI ENOTI, v Sloveniji še ne bo oziroma popolnoma sploh ne bo izginila. Tudi nova ustava Socialistične federativne republike Jugoslavije v drugem odstavku 21. člena pravi:

»KMETOM JE ZAJAMČENA LASTNINSKA PRAVICA NA OBDELOVALNEM KMETIJSKEM ZEMLJIŠČU V IZMERI NAJVEČ 10 ha NA GOSPODARSTVO.«

Razvoj kmetije v povojnem razdobju gre pri nas v dveh smereh, ki sta močno geografsko pogojeni: v ravninskih predelih, ki so primerni za moderno družbeno kmetijsko proizvodnjo, se kmetija spreminja in bo v precejšnji meri tudi izginila; v hribovitih, oddaljenih predelih pa bo kmetija ostala, čeprav se v zadnjih letih prav tako spreminja. Transformacija kmetije kot družbeno-ekonomske kategorije v okviru transformacije vasi je torej značilna za vse slovensko ozemlje, hitrost tega procesa pa je odvisna od številnih faktorjev objektivnega pa tudi subjektivnega značaja. Kljub močnim in hitrim, včasih tudi bolečim spremembam pa je kmetija doslej v precejšnji meri še ohranila nekatere svoje bistvene značilnosti iz prejšnjih stoletij in iz let pred drugo svetovno vojno.

V tem sestavku bi rad opozoril na potrebo po sociološkem in etnološkem raziskovanju ne le naše vasi v procesu socialistične transformacije, ampak tudi na potrebo po raziskovanju kmetije kot zaokrožene gospodarske enote. IV. plenum zveznega odbora SZDLJ postavlja zahtevo po proučevanju vseh teh pojavov transformacije vasi, kajti le potem, ko jih bomo dobro spoznali, jih bomo lahko tudi pravilno usmerjali.

(nadaljevanje sledi)

Nova gospodarska poslopja (podi) so velika in zidana; v njih ni več poda v pravem smislu besede, čeprav poslopje kot celota to ime še vedno obdrži. Okroglo — pri Ažmanu

II. Nadaljevanje

Tako je stopnja delitve dela najmanjša v najoddaljenejših vash, na primer na Senturški gori, na Povljah, v Bašlju, na Jamniku itd. Pri vseh teh vash predstavljajo kmečko prebivalstvo polovico (nekje celo več) celotne populacije naselja. V njih prevladuje univerzalizem poselnika. Prav to pa je tisto, kar aktivnost na vasi stimulira. Nizko stopnjo delitve dela sem ugotavljala pri vseh naseljih prvega tipa.

Pri vash drugega tipa gre za obraten pojav, torej za rast stopnje delitve dela premo sorazmerno s številom prebivalstva, frekvenco avtobusnih zvez, bližino centru občine... Aktivnost je zaradi vseh teh faktorjev manjša.

Osnovni vir podatkov o aktivnosti mi je pomenil vprašalnik, v katerem sem se za dobo preteklih štirih let in za letošnje leto pozanimala o aktivnosti po številu akcij, kot tudi po vrsti opravljenega dela. Nadalje sem se zanimala za zbere volilcev, za prostovoljne prispevke, za prostovoljno delo, za strukturo prebivalstva ter po številu funkcij v organizacijah opredeljevala vaščane.

Drug način, ki sem se ga poslužila so bili razgovori z funkcionarji na posameznih krajevnih uradih v vash, ki krajevne urade imajo. Vprašanja zanje so se nanašala skoraj izključno na aktivnost njihove vasi.

Poleg teh dveh oblik virov na sem se poslužila tudi zapisnikov zborov volilcev in njihove analize za leto 1962.

SAMOINICIATIVA IN PROSTOVOLJNA DEJAVNOST

Prostovoljna dejavnost in samoiniciativa ne sodita v isti koš, zato ju ne moremo obravnavati po enotnih kriterijih. V čem se torej ločita?

Prostovoljno dejavnost sesavljata torej dva dela. V moinicativa, ki je le del prostovoljne dejavnosti.

Prostovoljno dejavnost sestavljata torej dva dela. V prvi del sodijo vse vrste akcije, za katere so se vaščani svobodno odločali, čeprav ideja o akciji ni vsklila iz njih samih. Navodila, pooblastila ali tudi direktive so lahko prišle tudi do občinskih organov, toda vaščani so se zanje svobodno opredelili. Njim je bila prepuščena svobodna udeležba pri akciji.

Ivanka Močnik:

AKTIVNOST NA VASI

Drugi del prostovoljne dejavnosti pa je samoiniciativno. To je iniciativa, ki je vsklila med ljudmi, med vaščani na zborih volilcev, na javnih tribunah in na drugih sestankih organizacij na vasi. Realizacija teh idej je odvisna od njihove pomembnosti, od sredstev in od pripravljenosti občanov za akcijo. Pot, ki pripelje do realizacije predlagane akcije, je lahko direktna, torej izvedljiva v vasi sami, brez posrednikov. Je pa še druga pot. Predlog z zbora volilcev lahko ubere tudi daljšo pot, preko vedno višjih instanc do najvišje, do odgovorne in šele to je potem realizirala na vasi. Pri tem pa ugotavljam, da vaščani mnogo raje izvajajo akcije, ki so vzniknile med njimi in tiste, ki so brez vpliva višjih forumov.

Odprto pa je ostalo vprašanje pomembnosti akcije. Tiste druge, ki se rešujejo na višjih forumih, navadno najdejo mesto v razpravah občinskih odborov, zato se na vas vračajo v obliki direktivov. Navadno vedno realizirane, saj jih krijejo namenska sredstva občinskega proračuna. Vsi ostali predlogi akcije na vasi, torej, tisti, s katerimi vaščani niso uspeli zainteresirati organov občine, zavisi le od vaščanov samih. Prav tu pa prihajajo do izraza najrazličnejši faktorji, npr. število prebivalstva naselja, struktura prebivalstva, oddaljenost in frekvenca avtobusnih zvez s središčem občine, položaj vasi in njena gospodarska aktivnost in še nekateri, kot informiranost, razvečenost vasi, njena tradicija...

Prostovoljna dejavnost je torej širši pojem, ki zajema:

1. direktive in predloge, ki na vas pridejo s strani občine, vaščani pa jih po lastni presoji realizirajo;
2. predlog akcije, ki vznikne na vasi, ki pa akcije je v tem primeru odvisna izključno od vaščanov.

Kombinacija obeh variant prostovoljne dejavnosti je indirektni vpliv predlogov vaščanov preko občinskih organov.

Siamski dvojčici

Ime jima je Giuseppina in Santina. Stari sta pet let. Zraščeni sta v kolkih in živita že od rojstva na ortopedski kliniki v Torinu. Končno so se zdravniki odločili, da ju ločijo. Če se jim težavna operacija posreči, se bosta deklici znašli pred vznurljivim doživetjem: jaz namesto medve.

Težava njunega skupnega življenja je v tem, da sta deklici popolnoma različnih nravi. Giuseppina je vihrava in močne volje, medtem ko je Santina mehka, popustljiva in tiha. Kljub temu pa ju je narava tesno povezala. Nobena od njiju še ni bila sama. Ko se obuvata se vležeta na posteljo. Dvojčici ne vesta, kaj je to: moja prijateljica, tvoja prijateljica. Za njiju sta to njuni prijateljici. Naučili sta se hoditi skupaj, prilagodili sta se druga drugi — kako bo potem, ko bosta ločeni?

Doslej so ju torinski kirurgi že petkrat operirali, da bi pripravili zadnjo operacijo. Najbolj zamotana je bila ločitev skupnega črevesa. Pri končni operaciji bodo morali ločiti njuni medenici in mišične vezi. Ugotovili so, da imata Giuseppina in Santina ločena krvna sistema. Šele pri operaciji pa se bo pokazalo, ali imata deklici skupno tri ledvice (namesto vsake dve). Ena od dvojčic bo torej morala po kirurškem posegu živeti z eno samo ledvico.

Med 400.000 rojstvi se enkrat rodijo siamski dvojčki. Do tega pride takrat, kadar se celice prepozno delijo. Če se izvrši delitev celic pravočasno, se rodijo normalni dvojčki. Ime prihaja od dvojčkov Enga in Changa, ki sta se rodila leta 1811 v Siamu. Skozi vse življenje sta ostala zraščena. Doživela sta 63 let, poročila sta se z dvema sestrama, vsak od njiju je bil devetkrat oče.

Do sedaj so bili vsi kirurški posegi za ločitev siamskih dvojčkov zelo nevarni in tvegani. Število operacij, ki so se srečno iztekale, je v zgodovini medicine zaskrbnjujoče majhno. Zadnje uspešno ločitev so izvedli v začetku marca na frankfurtski univerzi, ko so ločili dva deset mesecev stara dečka, ki sta bila zraščena nod popkom. — p

SLIVIN CVET — KITAJSKI SIMBOL ZIME

Tako kot pri Japoncih češnjev cvet, uživa pri Kitajcih slivin prav posebno spoštovanje. Pet cvetnih listov ima in vsak izmed teh ima svoj pomen: veselje, sreča, dolgo življenje, napredek, mir. Daljni Kitajci prav tako kot mi čutijo, da se z zimo bliža konec leta. Tedaj jim mei-hua (po naše: slivin cvet) največ pomeni. V snegu in ledu pričarajo odprti cvetovi delček pomladi, sonca. Pred 800 leti je Yen Shu, pesnik iz dinastije Sung, zapisal:

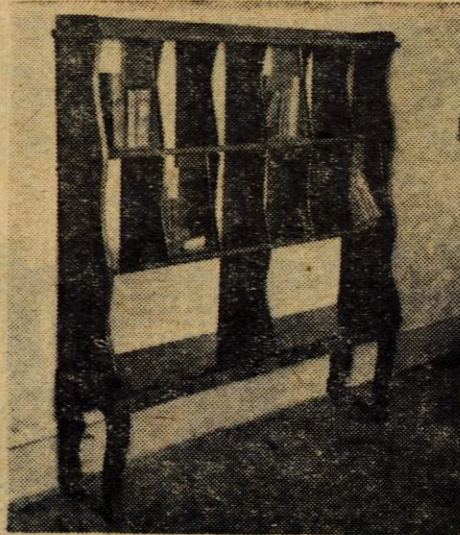
»Cvet slive prinaša pomladne novice.«

Motiv, ki so ga Kitajci često upodabljali na porcelanastih skledah, je bila podoba slivinega cveta in srame, ki je pomenila lepo prihodnost. Morda je mei-hua bolj znan zahodu z modro-belih vrčev, ki so okrašeni s podobami, ki predstavljajo led na reki. Ta se pomika dalje, s seboj pa nosi slivine cvetove, ki so padli z dreves, rastočih nad reko.

Na sliki vidimo tak vrč, le da je ta okrašen s samimi cvetovi slive.

Katere knjige je imel Prešeren v svoji biblioteki?

Prešernova knjižna polica (slika je tokrat prvič objavljena)

»Povej mi, kakšne knjige imaš doma, pa ti bom povedal, kdo si!« Če za koga, potem ta stari rek velja v celoti za našega prvega poeta.

V seznamu zapuščine, dober mesec po Prešernovi smrti, dne 9. marca 1849, je navedenih 107 literarnih del v 136 knjigah (zvezkih). Z zelo redkimi izjemami so vsa dela, ki jih je hranil pesnik v svoji domači biblioteki, visokokvalitetna. Bila je to res majhna knjižnica, a zagotovo izbrana. Prava podoba evropsko izobraženega, široko razgledanega, humanističnega človeka, ki je poleg domačega slovenskega, obvladal še sedem tujih jezikov: nemškega, angleškega, francoskega, italijanskega, latinskega, češkega in hrvaškega.

Zanimivo je pogledati, kaj vse je obsegala Prešernova knjižnica? Predvsem je tu, seveda, vrsta pravnih knjig; teh je kar deset. Pri nadaljnjem prebiranju seznama pa zbudi našo pozornost cela vrsta knjig s področja matematike, fizike in tehnologije. Na primer Kantslerjevi Logaritmi iz l. 1808, Beckmanov Uvod v tehnologijo, Schmidtova Zbirka fizikalno-matematičnih razprav in druge. Tu je mogoče dvojce: ali se je naš pesnik zanimal za te realne vede tako, kot se na

primer nekateri glasbeniki posvečajo matematiki kot posebnemu konjičku; ali pa kot se nekateri matematiki predajo glasbi (Einstein je bil virtuozni violonist)? Se več takih primerov poznamo iz dobe evropske renesanse. Kar spominimo se vsestranskega Leonardija da Vincija in Michelangela Bononarrotija, ki ni bil le kipar, slikar in arhitekt, pač pa tudi pisec čudovitih sonetov! Ali pa so te knjige ostale Prešernu iz grenkih časov, ko je tlačil kot instruktor v Ljubljani, na Dunaju, pa spet v Ljubljani (pri Paglaruzijevih na Cerkovnem gradu). Se v zrelih letih, tik pred odhodom v Kranj, je poučeval Alojzijo Crobathovo (poznejša pesnica Lujiza Pesjakova), hčerko svojega šefa, v angleščini in romanskih jezikih ter v slovstveni in svetovni zgodovini.

Pa se vrnimo spet k seznamu, ki nam nadalje pokaže, da je kar 28 del zastopalo pozicijo in leposlovje. Tu se srečamo s starima grboma Homrejem in Ezopom, z Italijanom Petrarco in Ariostom, z Angležem Byronom, z Nemcem Uhlandom, pa z našim Vrazom in drugimi. Tudi zgodovinska veda je očito zanimala Prešerna: 13 kvalitetnih zgodovinskih del je bilo v njegovi knjižni polici! S področja filozofije najdemo 11 knjig, o verstvu pa le 6 del.

Poleg Vrazovih pesniških zbirk (Djula-bije, Gusle i tambure, Glasi iz Dubrave Zerovinske) je bilo v pesnikovi zapuščini začuda le 7 slovenskih knjig: Mali besednjak (1834), Dogodivščine Stajerske zemle (1845), Ilirski Slovenci (1839), Kranjska Čbelica (1830), Varh (1840), Slovenski vertnar (1848) in Divica Orleanska (1848). Pri tem se nam vsiljuje sum, da so obiskovalci slovenski knjige že prej raznesli ali pa jih je pesnik sam razposodil znanecem še za življenja?

Izmed ostalih knjig, je za progresivnega Prešerna gotovo značilnih dvojce neobičajnih del: »Voyage du Jeune Anacharis en Grèce«, ki je izšla tik pred veliko francosko revolucijo, in delo angleškega utopista Thomasa Moora iz l. 1826. — In še dvojce tragedij, Hillova in Byronova, med Prešernovimi knjigami nas kar nehoti spomni na pesnikovo obljubo, da »tudi tragedija se nam obeta.« Ali je ta tragedija (ali vsaj osnutki zanjo) skupno z novelo »Mni«, zgorela na grmadi?

Vse te knjige, ki so bile obravnavane od sodišča, kot del zapuščinske mase, katere prodaja naj potolaži Prešernove upnike, so bile dne 1. maja 1849 ocenjene po izvedencu g. Lercherju na 38 goldinarjev in 13 krajcerjev. Komu je sodišče te knjige prodalo, ni bilo nikoli pojasnjeno.

Zaradi tega ni bilo mogoče v Prešernovem spominskem muzeju prezentirati nobene knjige, ki so bile nekoč zatrdno pesnikova lastnina, niti istih izdaj nam še ni uspelo dobiti. Pač imamo Petrarco, Prešernovega pesniškega vzornika, toda izdajo iz l. 1932, namesto iz l. 1822, kakršno je imel Prešeren. Tudi »Kranjskega vertnarja imamo, toda iz l. 1845, namesto izdaje iz l. 1848, ki jo navaja seznam. Pač pa smo uvrstili med knjige, ki jih je Prešeren v neki dobi gotovo posedoval, dvojce pesniških zbirk Anastazija Gruna (Schutt, 1838 in Gedichte, 1844) ter vrsto

slovenskih knjig v metelčici in bohoričici, ki so bile našemu pesniku zaenkratljive. Kot posebno zanimivost smo dali v knjižno polico zbirko nemških pesmi »Deutscher Parnass« (1819), na kateri je čez vso naslovno stran napisal lastnoročno svoje ime Andrej Smole.

Prelepo bi bilo, če bi se nam posrečilo najti vsaj del knjig, ki so bile nekoč pesnikova lastnina. Točen seznam obstoja (napravila sta ga takrat kranjska sodna uradnika Pogačnik in Borštnar), dragocene knjige pa gotovo niso bile vse uničene. Bržčas so danes uvrščene v kaki zasebni ali celo javni biblioteki. Hvaležna naloga bo, te knjige najti in vrniti v Prešernovo hišo v Kranju!

Prešernov vzornik Francesco Petrarca (1304 — 1374)

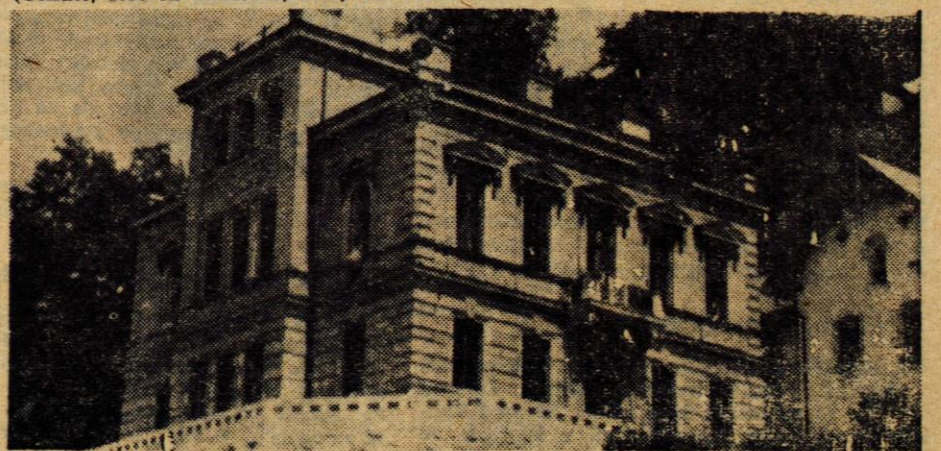
Če so se že knjige porazgubile in se začasno še neodkrite, pa sta zato ohranjeni izvorni Prešernovi knjižni polici. Te sta lahkotna izdelka iz trde češnjevine v bidermajerskem slogu. Obe polici sta po polnoma enaki, visoki 126 cm, široki 115 cm in globoki 24 cm. Pristnost, vsaj ene, je trdno izpričana na osnovi pripovedi vdove po bivšem predsedniku okrajnega sodišča v Kranju, sodnemu svetniku Kobetu; druga pa je prišla v Prešernov spominski muzej po drugi poti.

Ko premišljujemo o nemilih usodi Prešernove biblioteko, se hkrati nehoti spomnimo še na eno knjižnico v takratnem Kranju. Pesnikov znanec, morda celo dober prijatelj Hieronimus Ullrich (1811 — 1866) je imel izredno bogato zbirko knjig v več evropskih jezikih. Prav ta knjižnica je družila oba prijatelja, saj Ullrich ni bil sicer čest klient odvetnika Prešerna, spo prijateljile su ju bolj knjige.

Kako se je pesnik navezal na Ullricha nam more neovrgljivo potrditi Prešernov lastnoročni prepis Nebeške procesije, ki jo je prijatelju poklonil s posvetilom: »Blagorodnemu Svetomuenu Ullrichu«. Ta rokopis je Ullrichova najmlajša hčerka Radojka izročila že l. 1935 Fr. Kidriču. Zdej je ta dragocenost shranjena v ljubljanski Narodni in univerzitetni knjižnici, skušali pa jo bomo dobiti nazaj v Kranj.

Ob sklepu tega zapiska v Prešernovi svetovljanski knjižni kulturi, moremo le še ugotoviti bridko dejstvo, da so bile po vsem videzu dobre knjige edine zveste prijateljice prav do smrti.

CR TOMIR ZOREC

Dom rodovine Samsona v Ljubljani na Karloški cesti št. 1

Naš roman

A. A. BEG

Kam zdaj? Nehoti je zavila proti callejem, ki so ležali vzporedno z Velikim kanalom, kajti vedela je, da bo tak prišla na most pri Accademii, k Patrickovi ladji, vendar je minila šele peta ura, Patrick me bo pričakoval ob sedmih, stopila je v bar, si naročila espresso, na ladji bom takoj legla, in tako se je zavedala samoumevnosti, s katero je v svoji netranjosti sprejela rešitev, ki ji jo je ponudil Patrick, zamišljeno je mešala z žlico po skodelici, torbico je položila zraven pladnja, rjavo mošnjo iz dragocenega, oguljenega usnja, spomnila jo je na sobotno jutro, ko je opravila inventuro, inventuro, ko sem prišla v Benetke, zdaj, ko zapuščam Benetke, bi morda vnovič morala opraviti inventuro, kako se pravzaprav vedem, kakor kakršnokoli dekletce, kakor otrok, ki se spotika, ne da bi obračunal s seboj, računati moram, hladno preračunati svoje možnosti, teh imam več in lahko izbiram, kdo pravi, da nimam svobodne izbire?

Hotela je pričeti, ko je opazila, da je neznanca, plaha dlan potisnila prednjo skodelico, spoznala je, da jo je neko opazoval, ko je z žlico mešala po skodelici, ne da bi vzela sladkor, obrnila se je v desno, tja, od koder je pritavala

sladkornica, in zagledala edinega gosta, ki je razen nje stal pri točilni mizi — točaj je izginil v s sednjem prostoru, vrata so bila odprta — edini gost razen nje je bil mlad človek v

temnem, ponošenem plašču s privihanim ovratnikom, tudi on je imel pred seboj espresso, Franziska se je poslužila sladkornice in dejala: »Hvala.«

Mladenič je v zadregi prikimal in se zbral. »Hladen večer, kajne?« je rekel.

Nosil je naočnike s črnim roževinastim okvirom, videti je bil siromašen, v ponošenem plašču, z bledikastim koščenim obrazom pod črnimi lasmi, v njem je bilo nekaj prepredenega, molčal je, ko je Franziska odvrnila z običajnim glasom »si, brutto tempo«, oba sta molčala in strmela v skodelici espressa, Franziska je zmotil in prav zato je hotela seštetiti svoje možnosti. Patrick je le ena mojih možnosti, saj je še vrsta drugih izhodov, zdaj, ko bi celo lahko splavila, imela sem nepojmljivo srečo, v Nemčiji bi morala zaradi splava prosjati, iz slepe ulice, kamor sem zašla zaradi bega, vodijo tri poti, iz benečanske zagate na begu pred Herbertom in Joachimom, zanimivo, saj niti več ne vem, čemu sem tako nepremišljeno pobegnila, po srečanju s Kramerjem in Patrickom človek sploh ne ve, čemu je ljudem, kakršna sta Herbert in Joachim, pripisoval toliko pomena: tri poti so torej: prvi — splav in s soglasje s Kramerjevo ponudbo, ta možnost je najhujša, znašla bi se v položaju, ko bi morala vnovič pobegniti, zbežati novemu italijanskemu Herbertu ali Joachimu in zbežati, skrbno zbežati Kramerju, Franziska je vedno znova prišla do spoznanja, da je nesrečno in neozdravljivo povezana s Kramerjem, ker je poznala njegovo skrivnost, in zato je, drugič, obstajal sklep, da bi se odpeljala v Nemčijo, splav in zatem potovanje v Nemčijo, odkrit beg pred Kramerjem,

zatem bi ga morala ovaditi v Nemčiji, ali pa tudi brez splava in takojšnje potovanje, takoj začetek boja na daljavo, z zarotniškim krdelom, na lasten račun, toda vrnitev v Nemčijo je odpoved lastnemu begu, četudi se ne vračam k Herbertu ali Joachimu, vrhu tega mi je vseeno, če bo Interpol zaprl Kramerja in ga bodo postavili pred sodišče, zanimivo, da mi je vseeno, moj smrtni sovražnik je, vendar moram z njim opraviti drugace, ne s čakanjem na hodniku policijskega ravateljstva, s pogovorom z uradnikom, ki sedi za pisalno mizo in dela zapiske, ali z ovadbo, noseča ženska ali ženska, ki je splavila otroka, ne more nikogar ovaditi, niti morilca, takšni ženski je vseeno, prav vse mi je vseeno. Vseeno.

»Ste tujka?« je zaslišala mladeničev vprašanje.

Seznani se hoče, neobgljeno, pa vendar pri kupno, ker je mladenič, zame hudo premlad mož, prikupen. Najbrž ima smolo. Ko bi vedel, kako napačen trenutek si je izbral. Tretja pot je Patrick, Patrick s svojo ladjo, božanstvo iz stroja, sanjska priložnost, prelepa, da bi bila lahko resnična, saj vendar ni mogoče, da bi se človek na takšen sanjski način lahko izmotal iz položaja, v kakršnem tičim. Pogledala je na uro, visoko nad policami, kjer so stale steklenice. Pol šestih. Morda pa je njegova ladja že zdavnaj pri mostu? Čemu se tega nisem poprej spomnila? Nenadoma se ji je mudilo, naglo je izpila espresso pa se zavedala zastavljenega vprašanja. Franziska je prikimala.

»Potem najbrž mnogo potujete?« je vprašal. »Menim, če potujete celo v takem letnem času in pozimi obiskujete Benetke.«

Dr. Ana Kraker, upravnik zavoda za zdravstveno varstvo Kranj, je bila 10 dni v Hamburgu. Njen obisk je bil v zvezi z lanskim obiskom večje skupine nemških zdravnikov, ki so pri nas proučevali organizacijo zdravstvene službe. Pomagala naj bi namreč pri oceni in zaključkih vtisov, ki so jih nemški zdravniki ponesli s seboj in si obenem v Hamburgu ogledala higienski zavod. Iz kopice zanimivih, poučnih, nenavadnih in drugačnih stvari, ki jih je medtem videla in doživela, nam je opisala nekatere, ki jih brez pomislekov lahko označimo z najbolj, največ ali čim podobnim.

Največje presenečenje

Dr. Krakerjeva je pred leti v Nemčiji večkrat predavala o naši zdravstveni zakonodaji in navadno so ji očitali, da vse skupaj malo preveč idealizira. Med zaključki z lan-

Razgovor v presežnikih

Deset dni v Hamburgu

Tablete proti neumnosti

Smetana v »knjižnici«

Nenavadno srečanje v pristanišču

Rdeče lučke namesto gasilec

skega obiska je našla toliko pohval, kolikor jih sama nikoli ne bi bila zmožna spraviti skupaj. Nemškim zdravnikom je bilo posebno všeč, da je za vse prebivalstvo enako poskrbljeno in, da zakon predpisuje cepljenje proti desetim boleznim. Pri njih je omejen le na črne koze, a še to se izvaja zelo pomanjkljivo.

Nemško zdravstvo se bori s kopico nenavadnih pojavov. Posebno je razširjeno mazaštvo in prebivalci masovno nasedajo prodajalcem tablet »proti norosti«, kroglicam (svaljku iz staniola), ki »zdravijo ali preprečujejo raka«, zavitkov navadne zemlje »za radioaktivne blatne kopeli« itd. Razen tega se širi vpliv mreže »Reformhaus«, fanatikov, ki propagirajo le živila, ki so zrasla brez uporabe umetnih gnojil, homeopatov (imajo tudi že homeopatske bolnice) ki jemljejo zdravila le stokrat ali tisočkrat razredčena itd.

Najbolj moderen nebotalnik

Nebotalniku koncerna Sanella hudomušneži pravijo tudi nebotalnik Bordella. Zgradili so ga na mestu, kjer so bile še pred kratkim ulice javnih hiš z ženami v izložbah. Je nadstropja, ker so strokovnjaki ugotovili, da je v tej višini ozračje najbolj čisto.

Hamburška panorama

najmodernejši nebotalnik v Hamburgu, a prav verjetno tudi daleč naokrog. Nekaj dokazov.

Klimatske naprave skrbijo, da je v dvajset-nadstropnem nebotalniku stalno temperatura 22° C in primerna vlaga. Filtriran zrak doteka skozi luknjičav strop (izgleda tako kot strop v dvoranah občinske skupščine Kranj). Filtrirajo ga v kleti, črpajo pa v višini četrtega

Vrata so v tem nebotalniku prava redkost. Uradniki so nameščeni v velikih dvoranah, ki so predeljene le z nizkimi pregradami. Seje je mogoče spoznati po tem, ker imajo okoli mize nekoliko več prostora kot ostali. Le najvišji imajo zaprte pisarne. Da bi ropot v strojepisnici strojepisk ne motil imajo na ušesih posebne naprave, da ničesar ne slišijo. Povsod, kjer je potrebno, se mimo delovnih mest pomika poseben tekoči trak z nekakšnimi košarami. Opremljene so z gumbi, na katerih je mogoče izbrati nadstropje in delovno mesto in avtomatično poslati tiskovine kamorkoli v nebotalniku.

Posebnost so rdeči »zamaški«, ki se svetlikajo na vsaka 2 metra površine prostorov. Če doseže toplota ob njih več kot 68 stopinj Celzija, se stopijo in s tem avtomatično sprožijo ogromne količine vode s stropa, ki hitro pogasi morebitni požar.

Pritlični prostori nebotalnika (grajen je v obliki črke Y) so namenjeni razstavljanju. Zgrajeni so iz ogromnih steklenih plošč (visoke so okoli 8 metrov in zelo debele). Menda je vsaka izmed njih veljala toliko kot največji model Mercedes. Videti je, kot da za pritličje sploh niso uporabljali drugega gradbenega materiala, kot le steklo.

Za čistočo ogromnih oken nebotalnika vsak dan skrbijo po 4 delavci, ki delajo v dveh izmenah.

Stekleni balkoni za obiskovalce

Ob tej priložnosti si je dr. Krakerjeva lahko ogledala tudi kar najbolj moderno kmetijsko kooperacijo za izdelovanje surovega masla in nekaterih drugih mlečnih izdelkov. Ze zaradi reklame, obenem pa v hudi skrbi za čistočo, so nad vsemi predelovalnimi obrati popolnoma zastekleni balkoni, iz katerih je mogoče zelo dobro opazovati delo. Kako zelo

jim je pri srcu kvaliteta surovega masla, lahko razberemo iz tega, da skozi vse leto uporabljajo enako smetano. Ker se kvaliteta mleka preko leta menja, smetano iz določenega obdobja shranjujejo in potem sproti dodajajo. Shramba za mleko izgleda kot nekakšna knjižnica. Smetano nalivajo v polivinilne vrečke, uokvirjene s kovinskim okvirom. Ko smetana v globokih hladilnicah zmrzne, zadrži obliko »knjige« in jo je mogoče tako tudi zlagati.

Zanimivo je tudi sodelovanje strokovnjakov tega centra z zasebnimi kmeti. Hodijo jim pomagat pri urejanju hlevov, izbiri pasme, krme, ravnanju z mlekom. Kmetje dobivajo iz obrata močna krmila, ki nastajajo kot stranski proizvod pri predelavi mleka.

Prav pri vsem je mogoče dobiti vtis, da so na vse mislili. Tudi zavitki, v katerih surovo maslo odvažajo, imajo le 10 kilogramov, da jih lahko dvigne tudi najšibkejša vajenka v trgovini.

Nepričakovano srečanje

V Hamburškem pristanišču je ladja z imenom »Podgana«, ki razkužuje ladje, ki prihajajo v pristanišče. Uničuje mrčes, podgane in podobno golazen. Kot posebnost so dr. Krakerjevi pokazali komoro za razkuževanje živil, v njej pa 2 toni jugoslovanskih suhih gob. Zatrjevali so, da potem, ko bodo prišle iz te komore, še gniti ne bodo mogle.

Vmesno vprašanje: »So bile kaj črvice?«

Odgovor: »Kje pa, potem pa ne bi bile tam!«

Bakteriologi — detektivi

Zgodbe iz dela oddelka za bakteriologijo pri higieskem zavodu v Hamburgu včasih zvenijo kot prave kriminalke.

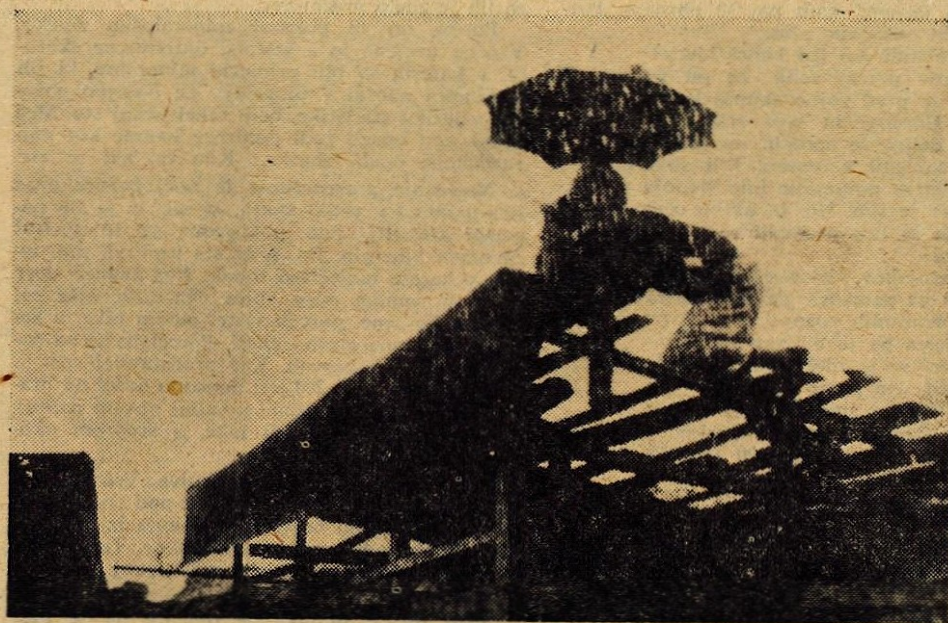
Pred leti so se v Hamburgu začele pojavljati bakterije salmonel (povzročitelj tifusa in paratifusa), ki jih prej niso poznali. Obolevalo je po 500 ljudi, ob neki priložnosti pa kar 16 tisoč. Porabili so tri leta dela in ogromno denarja, da so odkrili njihov izvor. Trgovci so v želji, da bi prišli do cenejšega blaga, tega začeli kupovati pri novih ponudnikih najbolj oddaljenih in zaostalih predelov sveta. To je veljalo predvsem za živila, pa tudi za kokosove predpražnike in podobne izdelke, ki so bili masovno okuženi. Prizadeta trgovska tvrška je, da bi se vsaj delno »izmazala« iz nevarnosti, prispevala zavodu v sklad za strokovne raziskave 10 tisoč mark.

Se eno zanimivo odkritje omenjenega oddelka. V Nemčiji je pogosto na jedilniku sveže sekljano meso. Ko so v neki bolnici uporabili okuženo meso je razen 300 bolnikov zbolelo še 200 drugih ljudi, za katere sploh ni bilo znano, da se hranijo pri isti skledi. **METKA SOSIC**

Šestdeset snemalnih dni

Pred
XI. Pulo

Samo še dva meseca ali 60 snemalnih dni imajo na razpolago jugoslovanske filmske hiše, da posnamejo in dajo dokončno podobo svojim kandidatom za letošnji, enajsti festival jugoslovanskega filma. Od doslej prijavljenih 16 filmov jih je posnetih šele 8, medtem ko za drugo polovico še (vedno bolj mrzlično) brnijo kamere. Važnejši kot vprašanje, kdo bo financiral letošnji festival (samo Srbija in Hrvatska ali tudi ostale republike — Pula se je odpovedala tej »časti«), je vsekakor drugo vprašanje: čigave in kakšne filme bomo letos gledali v Areni.

Med favoriti letošnjega puljskega festivala bo vsekakor odlično Bulajićevo napol dokumentarno »Skopje 63«, ki bo obenem zastopalo takoimenovani »film-resnico« (cinéma-verité), poleg Slijepečevićeve filmske ankete o zakonski nezvestobi »Pravno stanje stvari«

Trikrat pet

Najštevilnejše bosta zastopala beograjska »Avala« in sarajevski »Bosna-film«. Zagrebški »Jadran« ima zaenkrat tri filme in pol (namreč »Skopje 63« skupaj z »Vardarjem«), toda če bo Pretnarju uspelo »kačasa« posneti »Glorijo«, bodo Hrvatje imeli prijavljenih največ kandidatov za festivalsko konkurenco. Ljubljanski »Viba-film« je prijavil tri filme, makedonski »Vardar« enega samostojno (prvič po dveh letih!) in »Skopje 63« skupaj z »Jadranom«, medtem ko črnogorski »Lovćen-film« po vsem sodeč letos ne bo zastopan. Za vstop v Areni se bo morda potego-

vala tudi »Avalina« koprodukcija — z Nemci: »Moški izlet« Wolfganga Staudteja.

Zanimivejši kot te suhe številke pa so seveda podatki o tematski sestavi domače filmske proizvodnje med X. in XI. Pulo (upoštevamo lahko le že prijavljeno šestnajstotnico).

Tematiko NOB obravnava pet filmov, od katerih so trije »resni« (»Dobra usoda« — partizanski »Zločin in kazenski«, »Pod istim nebom« — akcijski, »Vojna v ljudeh« — moralno-psihološki omnibus), dva pa sta komediji (Nikoletina Bursać in Ne joči, Peter).

Enako število je tudi filmov s sodobno tematiko: »V spo-

padu« (stari : mladi in zdravniška etika), »Službeni položaj« (nadaljevanje »Iz oči v oči«), »Zarota« (proti birokraciji), »Pravo stanje stvari« (anketa o zakonski nezvestobi) in »Svitanje« (moška drama). V nekem smislu šteje v to kategorijo tudi »Skopje 63«.

Razveseljiva zanimivost: nova vrst »filma-resnice« bo v puljski areni zastopana kar z dvema deloma (upajmo, da obe prideta v konkurenco) — Bulajićevo »Skopje 63« in »Pravim stanjem stvari«, filmsko anketo Vladana Slijepečevića (poznamo ga po odličnem, iskrenem kratkometražniku iz iste vrsti: »Danes v novem mestu«).

Petorica je tudi komedij: dve iz vojne (Bauerjev »Nikola Bursać« in Stigličev »Ne joči, Peter«), dve svetovljanski: »Razgibano poletje« Obrada Gluščevića (»švedsko dekle in dalmatinski fantje«) in »Pot okrog sveta« Soje Jovanović (Čkalja v velikem planu) — pa še ena iz nacionalne zakladnice: »Ljudski poslanec« Stoleta Jankovića (Nušić!). Žal, nobene komedije (ali celo satire) z resnično sodobno tematiko...

Najboljši producent: »Jadran«?

Seveda tudi letos ne bo izostal »klasični« jugoslovanskega akcijskega filma: Zika Mitrović. Tokrat se, je spomnil (ob njeni petdesetletnici) bitke na Ceru in o njej snema »Marš na Drini«. Kljub zelo maloštevilni letošnji produkciji ne bo izostal (po zaslugi naše »Vibe«) niti mladinski film. Seveda Galetov »Srečno, Kekec« na kaj več, kot na vrstitev v konkurenco, ne more računati.

Ko smo tako vsebinsko razporedili to šestnajstotnico, si ogledimo še, kaj so prispevale posamezne producerske hiše. Sicer je na tej podlagi tvegano delati kakšne sklepe o programski politiki posameznih hiš, pa vendar poskusimo to storiti.

»Avala« je posnela: 2 »kozmpolitski« komediji (»Razgibano poletje« in »Pot okrog sveta«), en akcijski film (»Marš na Drini«) in en film s sodobno tematiko (»Službeni položaj«). »Bosna-film« je pripravil: dva filma iz NOB (»Dobra usoda« in »Vojna v ljudeh«), en film s sodobno tematiko (»V spopadu«) in eno Nušićevo komedijo (»Ljudski poslanec«). »Jadran« pripravljata dva »filma resnice« (»Pravo stanje stvari« in »Skopje 63«, to sicer skupaj

z »Vardarjem«), en film s sodobno tematiko (»Svitanje«) in eno partizansko komedijo (»Nikoletina Bursać«). »Viba« delež so: ena sodobna tema (»Zarota«), ena partizanska komedija (»Ne joči, Peter«) in en mladinski film (»Srečno, Kekec«). »Vardar« pa je dal en film iz NOB (»Pod istim nebom«) in (v sodelovanju z »Jadranom«) en »film-resnico« (»Skopje 63«). Po tem sodeč zasluži torej najboljšo oceno letos zagrebški »Jadran-film« — zaradi sestave svojega letošnjega programa, prav tako pa tudi zaradi kvalitetnih režiserjev, ki jih je zbral pod svojo streho (Bulajić, Tanhofer, Bauer, Slijepečević).

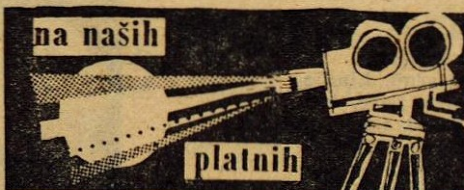
Favoriti??

Težko je za sedaj karkoli govoriti o favoritih letošnje Pule. Skoro gotovo festivalska žirija ne bo mogla mimo Bulajićevega »Skopja 63«. Izmed ostalih pa si zaenkrat verjetno lahko največ obetamo od Tanhoferjevega »Svitanja«, Hađžićevega »Službenega položaja«, Slijepečevićevega »Pravim stanjem stvari«, Bauerjevega »Nikoletine Bursać« in pa Stigličevega filma »Ne joči, Peter«.

Žal med deli razveseljivo številnih režiserjev — debutantov (Gluščević z »Razgibanim poletjem«, Kosovac z »Dobro usodo«, Križaj z »Zaroto«, Stamenković in Georgijevski s »Pod istim nebom« ter Šipovac in Krvavac z »Vojno v ljudeh«), po tistem, kar vemo v tem trenutku, nobeno ne obeta postati odkritje. Edino Slijepečević, doslej »kratki« režiser (»Danes v novem mestu«), obeta s »Pravim stanjem stvari« morda postati pomembno ime tudi med ustvarjalci dolgometražnih filmov. Upajmo!

Vendar dovolj ugibanja. Saj nas od Pule ločita le še dva meseca ali 60 dni — kratkih in prekratkih za filmarje in dovolj dolgih za nas.

DUŠAN OGRIZEK

»SVEJK V RUSIJI« režiserja Jurija Ozerova je zelo uspešna sovjetsko-češka komedija o očetu Dobrega vojaka Švejka, pisatelju Jaroslavu Hašku in njegovih ruskih letih, ki jih v filmu preživlja skupaj s svojim popularnim junakom. Švejka igra Čeh Rudolf Hrušínsky (nam dobro znan iz obeh čeških filmov), Haška Jozef Abrahm, njegovo dekle pa prikupna Ina Gulaja. Dobra zabava!

»ROKE GOR« režiserja Giorgia Bianchija je zabavna francoska kriminalka o italijanskem agentu Interpolu, ki po Parizu lovi mednarodnega gangsterja. Igrajo Renato Scel, Edie Constantine in Dorian Grey.

Odlična sovjetska igralka Tatjana Samojlova (Zerjaviljetijo) bo nova Ana Karenina — v filmu režiserja Aleksandra Zarkija

»Vsako stvar poberem, samo če je več vredna kot dinar«

Luže so prijetna in od Kranja kakih 7 kilometrov oddaljena vasica. Sicer nič posebnega in tudi ne za turiste privlačna, toda je ena izmed mnogih gorenjskih vasic z nekaj sto prebivalci, ki so v bližnji preteklosti, še kmetovali. Sedaj so delavci, ki po rednem delovnem času v podjetju primejo za plug in koso. Njihov prosti čas je skopo odmerjen, bolj skopo kot si to sploh lahko predstavljamo. No, pa naj to ne bo tema pričujočega zapisa. Luž namreč nismo obiskali zato, da bi jih analizirali, pač pa smo imeli določen cilj. Obiskali smo FRANCELJNA STARETA, po domače BROLHOVEGA. Poznajo ga prebivalci Luž, Visokega in Cerkelj. Poznajo ga nomizmatiki; naši in celo ameriški. Poznajo ga arheologi in etnologi. Spoznali smo ga tudi mi.

Rimski gumb kar mimogrede

Ko sem jo prikolesaril do Luž in poiskal Brolhovo domačijo, še pomislil nisem, da Franceta slučajno ne bi bilo doma. Toda ni ga bilo. »Na nevihto se pripravljaj, pa najbrže deteljo na voz nalaga«, so mi pojasnili sosedje, ki so me gotovo z rahlo ironijo v očeh napotili na njivo našega znanca. Da, tam je bil. Konj vprežen v voz, ki je bil do polovice naložen z jutraj pokošeno deteljo in dva para krepkih rok z vilami v rokah. Mož in žena sta bila opravilu tako predana, da me sploh ne bi opazila, če ju z nekajkratnim glasnim »dober dan« ne bi opozoril nase. Zagorel možak 38 let, svetlih las in krepke postave mi je podal roko rekoč: »Mudi se nam, mudi. Vsak čas se bo ulilo, pa bi rad da odpeljemo tale voz poln domov.«

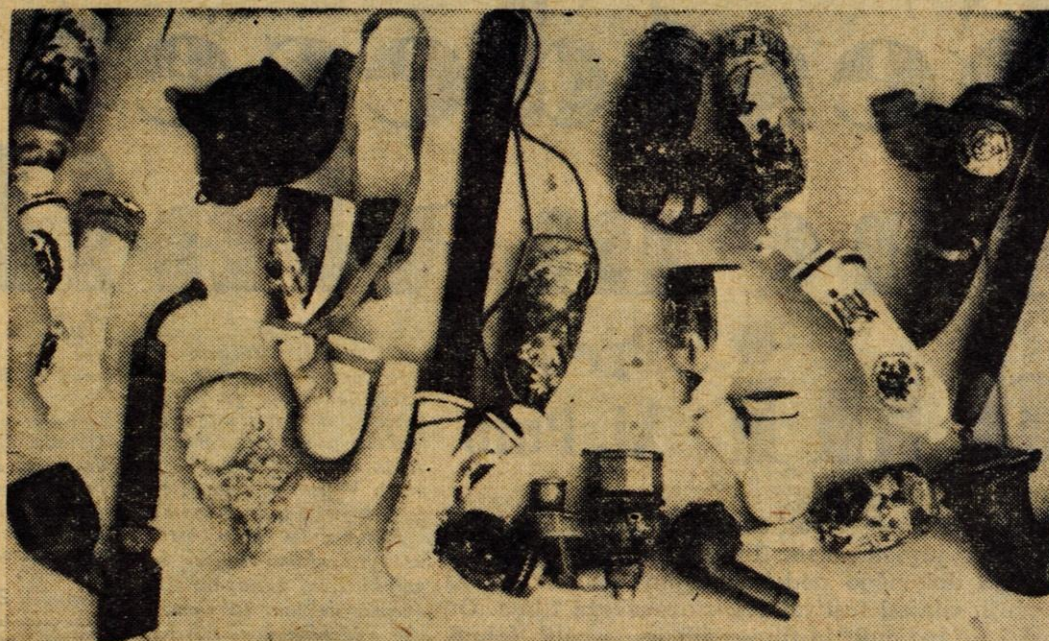
»Veste, nimam nobene posebne izobrazbe, take šolske, legalne in javno priznane. Toda rad berem. Marsikaj me zanima; od medicine, arheologije... Poglejte, kaj sem pravkar našel.« Iz hlačnega žepa je potegnil za dinar velik bakren in s patino pokrit okrogel predmet. »Gumb iz časov, ko so se Rimljani sprehajali po naših krajih. Tamle sem ga našel, na njivi. Marsikaj se je že pojavilo med grudami te zemlje, marsikaj sem tudi pobral. Boste videli, če želite seveda.«

Denar za denar

»Vam sosedje pri zbiranju pomagajo?«
»Saj veste, kako je s takimi stvarmi. Ljudje teh reči ne poznajo. Ko jim človek pove, kaj imajo v rokah, pa izgubijo zmožnost treznega presojanja o vrednosti ter postavljajo nore cene. Z marsikom sem se že na tak način pogajal, pa še vedno sem dobil stvar, ki me je zanimala ne da bi s tem nekoga, ki mi je »kupčijo« ponudil, hotel ogoljufati. Niti najmanj. Toda če nekdo hoče za malenkost 10000 din, mu te enostavno ne morem plačati. No, mislil sem povedati, da vsak tak čez čas pride k meni in mi predmete, ki mi jih je prej prodajal, pozneje podari.«

Rogov pa toliko, da ne vidiš stene

Takole je potekal pogovor sredi polja. Medtem je France z vilami deteljo metal na voz in se pri delu pravzaprav ni pustil kaj prida mo-

Skromen detalj Francetove zbirke pip

titi. Ko so padle prve kaplje dežja, je bil tudi voz naložen.

V nekaj minutah smo bili doma. Čakalo me je presenečenje. Ob vstopu skozi vrata, me je namreč kar zasukalo. Nisem si bil namreč popolnoma na jasnem, kam naj se obrnem. Povsod rogovi in našopane ptice.

»Torej ste tudi »en lep konec« lovca?«

»Pravzaprav precej velik. Ze od malega. Z očetom sva še pred vojno skupaj lovila. Lov in planinstvo. Gozdovi in svež zrak. To je moj svet. Kako dobro se spominjam dni, ko mi je oče čevlje zaklenil v omaro. Bili smo namreč v veliki stiski in povsod je bila štednja na mestu. Tudi pri čevljih. No, ta ukrep očeta me ni motil, da ne bi bos prehodil vseh gozdov pod Karavankami.«

Rogovi srnjakov, jelenov, gamsov, ruševcev, divji petelin pa gamsova glava in najrazličnejše inačice deformiranih rogov...

»Tistile jelen pa je bil kar lep?«

»Tudi meni se je zdel, čeprav ni bil največji. Na Puterhofu sem ga »počil.«

»Pa vaša lovska specialiteta?«

»Najraje streljam ptice roparice, predvsem kragulje. Lani sem jih vsaj 20 skatil.«

Značke, minerali, pipe...

Potem me je France popeljal v sobo. »Ne smete se mi čuditi,« je pravil. »Zbiram namreč skoraj vse od značk, mineralov, raznega etnološkega materiala, medalj, novcev... Prijatelji mi v hecu pravijo, da poberem vsako stvar, ki je vredna več kot en dinar. Pravzaprav imajo čisto prav.«

Z bližnje police je potem potegnil tri platna, precejšnjih dimenzij in jih drugega za drugim razgrinjal pred menoj. Priznam, toliko značk na

svoje oči še v življenju nisem videl. Najrazličnejše, stare, nove, naše, tuje, športne... Skratka, videl sem pisano paletu značk, ki jih je Francelj zbiral vsaj 20 let. Pravi, da jih je okrog 1000, toda Brolhov je skromen možakar. Meni se jih je zdelo precej več.

Potem mi je pokazal mineraloško zbirko. Vzorno urejene in s podpisu opremljene škatlice, v katerih so bili primerki mineralov, ki jih je France nabral v Sloveniji. Če hočemo govoriti v jeziku statistike, bom rekel nekaj sto. Med njimi sem opazil tudi poldrage kamne kot najrazličnejši opali, ahati... Kdo ve, kaj še vse.

Naslednje presenečenje je novi znanec pred nas prinesel v velikih škatli, ki mu jo je sin pomagal tovoriti. Pod pokrovom se je skrival ogromen kup pip. Da, prav ste prebrali pip, takih, v katere natlačimo tobak. Naš znanec sicer ne kadi, vendar pipe zbira. Najrazličnejše so. Lesene, koščene, porcelanaste, potem take, v katere je vrezana glava, reliefi. Porcelanaste so poslikane v živih barvah. Kar predstavljal sem si očanca, ki je pred 200 leti ponosno sedel na pragu svoje bajte in z očmi, uprtimi nekam naprej, modroval o letini. Tudi take, s srebrom okovane ima.

Tudi zbirka medalj je zanimiva. Več sto blestečih priznanj je France prevzel pod svoje skrbništvo. Med njimi najvišja priznanja iz predvojnih let, kot odlikovanje »Sv. Save«. Tudi ruski »Korpus« v njegovi zbirki odlikovanj zavzema častno mesto.

Nato mi je mimogrede omenil, da je tudi znamke zbiral, vendar zaradi prevelikih stroškov zbirke ne dopolnjuje več, pač pa mi je na mesto znamk pokazal obsežno zbirko zemljevidov Slovenije. Kompletno slovensko ozemlje v nekaj merilih. Tudi marsikatero starejšo karto bi našli pri njem.

Tudi nomizmatik

Zbirko starih novcev France ceni najbolj. Saj jo tudi lahko. Obsežna je in tudi svetovno znana. O njej so pisali celo ameriški časopisi. Izredno dragoceni v njegovi zbirki denarja so rimski kovanci, tudi bizantinski. Celo nek kovanec, ki naj bi bil keltski, je našel častno mesto na enem izmed številnih kartonov. Posebnost v tej zbirki so ameriški leseni novci. Te nekatere ameriške organizacije izdajajo ob posebnih priložnostih. Imajo kupno moč, ki pa ni trajna.

Gledal sem in se čudil. Potem sem imel probleme vse skupaj spraviti na papir, saj bi bil prostor, ki so ga odmerili, premajhen samo za bežen opis ene izmed zbirk. Na primer arheološke. Toda krivični bi bili in premalo objektivni, če bi na tak birokratski način eno samo zbirko ločili od celote, ki se spaja z osebnostjo Franca Stareta, arheologa, numizmatika, etnologa, lovca in ljubitelja planin.

STONE POLENEC

Franc Stare

RADIJSKI SPORED

VELJA OD 6. JUNIJA DO 12. JUNIJA

Poročila poslušajte vsak dan ob 5.15, 6., 7., 8., 10., 12., 13., 15., 17., 22., 23. in 24. uri ter radijski dnevnik ob 19.30. Ob nedeljah pa ob 6.05, 7., 9., 12., 13., 15., 17., 22., 23. in 24. uri ter radijski dnevnik ob 19.30

SOBOTA — 6. junija

8.05 Vedre melodije za konec tedna — 8.55 Radijska šola za nižjo stopnjo — 9.25 Poletno sonce že greje — 9.48 Iz filmov in glasbenih revij — 10.15 Domače polke in valčki — 10.35 Pojo italijanski zbori — 11.00 Pozor, nimaš prednosti — 12.05 Zabavna glasba — 12.15 Kmetijski nasveti — 12.25 Vedri zvoki — 13.30 Glasbeni sejem — 14.35 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo — 15.15 Zabavna glasba — 15.40 Pojeta Delavski oktet iz Kranja in zbor Lira iz Kamnika — 16.00 Vsak dan za vas — 17.05 Gremo v kino — 17.35 Pesmi in plesi jugoslovanskih narodov — 18.00 Aktualnosti doma in v svetu — 18.10 Recitali znamenitih pevcov — 18.45 Novo v znanosti — 19.05 Glasbene razglednice — 20.00 Novosti iz repertoarja naših malih ansamblov — 20.20 Valentin Katajev — Dan oddiha — 21.00 Sobotni ples — 22.10 Oddaja za naše izseljence — 23.05 Do polnoči v plesnem ritmu.

NEDELJA — 7. junija

6.00 Dobro jutro — 6.30 Napotki za turiste — 7.40 Pogovor s poslušalci — 8.00 Mladinska radijska igra — 8.40 Mladim poslušalcem igrajo bratje Lorenz — 9.05 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo — I. — 10.00 Se pomnite, tovariši... — 10.30 Glasbena matineja — 11.30 Nedeljska reportaža — 11.50 Hammond orgle — 12.05 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo — II. — 13.30 Za našo vas — 13.50 Koncert pri vas doma — 14.10 Glasba ne pozna meja — 15.05 Danes popoldne — 16.00 Humoreska tega tedna — 19.05 Glasbene razglednice — 20.00 Izberite svojo popevko — 21.00 Njihovi rokopisi — 22.10 Plesna glasba — 23.05 Študije neke generacije v sodobni srbski glasbi.

PONEDELJEK — 8. junija

8.05 Narodne pesmi — 8.25 Lahka glasba vzhodnonemških skladateljev — 8.55 Za mlade radovedneže — 9.25 Poje sopranistka Ada Sardo — 10.15 Slovenska klavirska in violinska glasba — 10.35 Naš podlistek — 10.55 Glasbena medigra — 11.00 Pozor, nimaš prednosti — 12.05 Zabavna glasba — 12.15 Kmetijski nasveti — 12.25 Slovenskimi pevci zabavne glasbe — 13.30 Glasbeni sejem — 14.35 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo — 15.15 Zabavna glasba — 15.45 S knjižnega trga — 16.00 Vsak dan za vas — 17.05 Glasbena križanka — 18.00 Aktualnosti

doma in v svetu — 18.10 Glasbeni spomini štirideset let — 18.45 Svet tehnike — 19.05 Glasbene razglednice — 20.00 Simfonični koncert orkestra Slovenske filharmonije — 21.50 Komorna medigra — 22.10 Od popevke do popevke — 23.05 Literarni nokturmo — 23.10 Plesni zvoki.

TOREK — 9. junija

8.05 Majhni zabavni ansambli — 8.35 Nekaj domačih — 8.55 Radijska šola za srednjo stopnjo — 9.25 Kitara in orglice — 9.45 Samospevi Antona Lajovica in Janka Ravnika — 10.15 Ciganske melodije z ansamblom Teki Horvath — 10.40 Valpurgina noč iz opere Faust — 11.00 Pozor, nimaš prednosti — 12.05 Zabavna glasba — 12.15 Kmetijski nasveti — 12.25 Domače viže za prijetno popoldne — 13.30 Orkester RTV Ljubljana s popularnim domačim sporedom — 14.05 Radijska šola za višjo stopnjo — 14.35 Narodne pesmi v priredbah — 15.15 Zabavna glasba — 15.30 V torek nasvidenje — 16.00 Vsak dan za vas — 17.05 Koncert po željah poslušalcev — 18.00 Aktualnosti doma in v svetu — 18.10 Godala v ritmu počasnega valčka — 18.25 Plesni orkester RTV Ljubljana in njegovi solisti — 18.45 Na mednarodnih križpotjih — 19.05 Glasbene razglednice — 20.00 Zbor Slovenske Filharmonije — 20.20 Radijska igra — 21.20 Brahmsov večer — 22.10 Jugoslovanski pevci zabavne glasbe — 23.05 Melodije za lahko noč.

SREDA — 10. junija

8.05 Jutranji divertimento — 8.55 Pisan svet pravljic in zgodb — 9.10 Petnajst minut z mladimi pevci — 9.25 Zabavna glasba na češkoslovaškem — 10.15 Zbor moravskih učiteljev in zbor poljskega radia — 10.45 Clovek in zdravje — 10.55 Glasbena medigra — 12.05 Zabavna glasba — 12.15 Kmetijski nasveti — 12.25 Tako pojo in igrajo v Sofiji — 13.30 Jugoslovanske melodije — 14.05 Radijska šola za srednjo stopnjo — 14.35 Slovenski pevci zabavne glasbe — 15.40 Komorni zbor RTV Ljubljana — 16.00 Vsak dan za vas — 17.05 Chopin — skladatelj — 17.35 Iz fonoteke radia Koper — 18.00 Aktualnosti doma in v svetu 18.10 Moistri orkestralne igre — 18.45 Ljudski parlament — 19.05 Glasbene razglednice — 20.00 Španski motivi v zabavni glasbi — 20.30 Odlomki iz opere Razuzdančeva usoda — 22.10 Plesni vrtljak — 23.05 Literarni nokturmo — 23.15 Popevke na tekočem traku.

CETRTEK — 11. junija

8.05 S koncertnih in opernih odrov — 8.55 Radijska šola za višjo stopnjo — 9.25 Beograjski in zagrebski pevci zabavne glasbe — 10.15 Pihalna godba Rudolf Urbanec — 10.30 Pet minut za novo pesmico — 11.00 Pozor, nimaš prednosti — 12.05 Zabavna glasba — 12.15 Kmetijski nasveti — 12.25 Opoldanski spored lahke glasbe — 13.30 Glasbeni sejem — 14.35 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo — 15.15 Zabavna glasba — 15.40 Literarni sprehod — 16.00 Vsak dan za vas — 17.05 Glasbena medigra — 17.15 Turistična oddaja — 18.09 Aktualnosti doma in v svetu — 18.10 Zabavne melodije iz Sovjetske zveze — 18.45 Kulturna kronika — 19.05 Glasbene razglednice — 20.00 Četrtek večer domačih pesmi in napevov — 20.45 Lahka glasba — 21.00 Izročila XX. stoletja — 21.40 Serenada za godala — 22.10 Komorno-glasben večer pri mlajših slovenskih skladateljih — 23.05 Plesna glasba.

PETEK — 12. junija

8.05 Lepe melodije za klavir in godala — 8.30 Slovenske narodne z narodno-zabavnimi ansambli — 8.55 Pionirski tednik — 9.25 Odmevi plesnih ritmov nekdanjih dni — 10.15 Nekaj odlomkov iz opere Matija Gubec — 10.35 Novost na knjižni polici — 10.55 Glasbena medigra — 11.00 Pozor, nimaš prednosti — 12.05 Zabavna glasba — 12.15 Kmetijski nasveti — 12.25 Opoldanski spored domačih melodij — 13.30 Domači in tuji glasbeni izvajalci — 14.05 Radijska šola za nižjo stopnjo — 14.35 Popevke in melodije iz Budimpešte — 15.15 Napotki za turiste — 15.20 Zabavna glasba — 15.45 Jezikovni pogovori — 16.00 Vsak dan za vas — 17.05 Iz slovenske simfonične literature — 18.10 Pesmi borbe in dela — 18.30 Pripoveduje nam — 18.45 Iz naših kolektivov — 19.05 Glasbene razglednice — 20.00 Zabavni zbori — 20.15 Tedenški zunanje-politični pregled — 20.30 Violončelist Ciril Škerjanc — 21.00 Godala v ritmu — 21.15 Oddaja o morju in pomorščakih — 22.10 Zaplešite z nami — 23.05 Nočni obisk pri slovenskih skladateljih.

K I N O

Kranj »CENTER«

6. junija italijansko-francoski barvni CS film POCITNICE ZIMSKIH PRAZNIKOV ob 18. in 20. uri, premiera sovj.-češkega filma SVEJK V RUSIJI ob 22. uri
7. junija sovjetsko-češki film SVEJK V RUSIJI ob 10. uri, ital.-francoski barvni CS film POCITNICE ZIMSKIH PRAZNIKOV ob 15., 17. in 19. uri, premiera italijanskega

ga barvnega CS filma TARUS, ATILIN SIN ob 21. uri

8. junija francosko-italijanski film ROKE GOR ob 18. in 20. uri

9. junija francosko-italijanski film ROKE GOR ob 18. in 20. uri

10. junija sovjetsko-češki film SVEJK V RUSIJI ob 18. in 20. uri

11. junija sovjetsko-češki film SVEJK V RUSIJI ob 18. in 20. uri

Kranj »STORZIČ«

6. junija francosko-italijansko-španski film POLKOVNIKOVE AVANTURE ob 16. uri, domači film SKOPJE 63 ob 20. uri, premiera francosko-italijanskega filma ROKE GOR ob 22. uri

7. junija francoski film ADEMAI CASTNI BANDIT ob 10. in 14. uri, italijansko-španski barvni VV film POLKOVNIKOVE AVANTURE ob 16. in 20. uri, domači film SKOPJE 63 ob 18. uri

8. junija nemški film ZALJUBLJENA DETEKTIVA ob 16., 18. in 20. uri

9. junija ameriški barvni VV film GUSAR ob 16., 18. in 20. uri

10. junija ameriški barvni CS film STRELJANJE V DODGE SITIJU ob 16., 18. in 20. uri

11. junija francoski CS film KDO STE MR. SORDZ ob 16., 18. in 20. uri

Stražišče »SVOBODA«

9. junija italijanski barvni CS film TARUS, ATILIN SIN ob 20. uri

11. junija francosko-italijanski film ROKE GOR ob 20. uri

Cerklje »KRVAVEC«

6. junija italijanski barvni CS film OSVAJALEC MARACAIBO ob 20. uri

7. junija italijanski barvni CS film OSVAJALEC MARACAIBO ob 16. in 18. uri

Jesenice »RADIO«

6. do 7. junija ameriški film RAZKOSJE V TRAVI

8. junija ameriški barvni CS film VELIKA ZEMLJA

Jesenice »PLAVŽ«

6. do 7. junija ameriški film ZLATI CADILAC

8. do 9. junija ameriški barvni film RAZKOSJE V TRAVI

11. do 12. junija češki film PETI ODDELEK

Zirovnica

6. junija ameriški barvni film GULIVERJEVO POTOVANJE

7. junija nemški film ZADNJA PRICA

10. junija ameriški barvni film RAZKOSJE V TRAVI

Dovje

6. junija nemški film ZADNJA PRICA

7. junija ameriški barvni film GULIVERJEVO POTOVANJE

11. junija ameriški barvni film RAZKOSJE V TRAVI

Koroška Bela

6. junija češki film PETI ODDELEK

7. junija japonski CS film SANJURO

8. junija amer. film ZLATI CADILAC

Kranjska gora

6. junija japonski CS film SANJURO

7. junija češki film PETI ODDELEK

11. junija amer. film ZLATI CADILAC

Ljubno

6. junija švedski film POLETJE Z MONIKO ob 20. uri

7. junija jug.-francoski film NE UBIJ ob 16. uri

Duplica

6. junija ameriški barvni CS film SEDEM VELICASTNIH ob 20. uri

7. junija ameriški barvni CS film SEDEM VELICASTNIH ob 15., 17. in 19. uri

9. junija domači film DVOJNI OBROČ ob 18. uri

10. junija domači film DVOJNI OBROČ ob 20. uri

Radovljica

6. junija ameriški barvni film DEJVI CROKET IN PI-RATI ob 18. uri

6. junija italijanski barvni film RIMSKE DEVICE ob 20. uri

7. junija italijanski barvni film RIMSKE DEVICE ob 16. in 20. uri

7. junija sovjetski film HISA NA SEDEM VETROV ob 18. uri

7. junija ameriški barvni film DEJVI CROKET IN PI-RATI ob 10. uri dopoldne

9. junija francoski film TAKO VELIKO SRCE ob 20. uri

10. junija francoski film TAKO VELIKO SRCE ob 18. in 20. uri

11. junija ameriški barvni CS film VOHUN NA POVELJE ob 20. uri

12. junija ameriški barvni CS film VOHUN NA POVELJE ob 20. uri

Ljubezenska izjava

Zane Kolovrat, poštenu in marljivo delavca »Agrocoklje«, prizadevni član DS in nešteti družbeni in politični organizacij, razgledan in načitan človek s poslušom za probleme današnjega časa in današnjih ljudi, se je nepreklicno zagledal v administratorko »Agrocoklje«, mlado in brhko Rezko. Saj veste, kako se razvijajo take stvari. Pomlad, prvomajski sindikalni izlet, cvetoče češnje, kino, ples, luna in nazadnje se je od ljubezni in požretnega mesa shujšani Zane odločil, da božanski Rezki korajžno odkrije svoja goreča čustva. Počakal je na pravi trenutek, kraj, razpoloženje in med malico v obratnem bifeju nagovoril nič hudega sluteče dekle:

Humoreska

»Draga Rezka, s prehajanjem na sedemurni delavnik se našemu delovnemu človeku odpirajo novi viri prostega časa. Toda le kako naj posameznik brez družine koristno preživi prosto soboto in nedeljo? Kot predsednik rekreacijske komisije sem o tem problemu veliko razmišljal in lahko mi verjameš, da sem izdelal čisto sprejemljiv program, ki naj funkcionalno izpolni dolge sobote in nedelje dveh samskima človekoma, kakršna sva na primer midva.

Dalje dobro veš, da število rojstev na Gorenjskem naglo pada. Ta pojav me navdaja z nemajhno zaskrbljenostjo, kajti na vsakem koraku vidim, da naša razvoja se dežela potrebuje vedno novih in novih sposobnih kadrov. Midva bi kot odgovorna družbena delavca vsekakor morala nekaj ukreniti, da bi po svojih skromnih močeh prispevala k rešitvi tega neprijetnega demografskega problema.

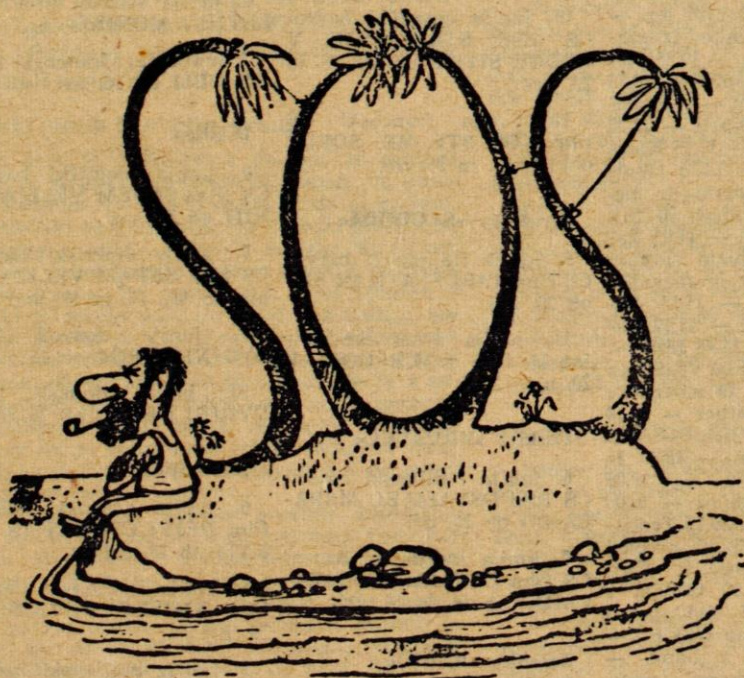
Navsezadnje pa nas praksa uči, da dva mala podjetja lažje shajata in dosegata lepše uspehe, če čimprej integrirata. Seveda je za vsako združitev potrebno napraviti skrbne predhodne analize in jo izvesti šele takrat, kadar vsi ekonomski, družbeni in politični pokazatelji govorijo v prid integraciji.

Draga Rezka, jaz sem to analizo že napravil in z zadovoljstvom ugotovil, da so v najinem primeru dani vsi pogoji za uspešen skupen nastop na tržišču. Imam veliko, toda po popravilu kričečo hišo, nimam pa potrebnega denarja. Ti denar imaš, nimaš pa človeka vrednega stanovanja. Poleg tega se najini ideologiji simetrično pokrivata in če se ne motim, sem v nama odkril določeno vzajemno čustveno nagnjenje, ki bi stvari utegnile koristiti.

Kaj me tako čudno gledaš? Praviš, da ne razumeš, kaj hočem z vsem tem povedati?

I, kaj neki, Rezka, no, ali bi se midva vzela...?

VILKO NOVAK

Brez besed

ZANIMIVOSTI

Največja tragedija v zgodovini športa

Tragedija, ki se je odigrala na olimpijskem stadionu v Limi 24. maja je doslej največja v zgodovini športa. Tam je pomrlo preko 300 ljudi. Vse prejšnje nesreče so zahtevale znatno manjše število ponesrečencev. Leta 1955 je v Le Mansu v Franciji izgubilo življenje 90 ljudi. Nek avtomobil je s steze zletel med gledalce.

Dve leti kasneje sta se ponesrečila vozača De Portago in Edi Nelson in z njima vred deset ljudi v podobni nesreči.

Dve veliki nogometni enajstori Evrope, sta našli smrt v avionskih nesrečah. Torino je leta 1949 izgubil 22 igralcev in devet funkcionarjev, drugi, Manchester United je po tekmi v Beogradu na Münchenskem letališču izgubil 8 igralcev in z njimi je našlo smrt tudi 8 angleških novinarjev. V slični nesreči leta 1950 je izgubilo življenje 80 nogometnih navijačev.

Avion je padel v Las Vegasu.

Poleg tega je bilo dosti nesreč z manjšim številom žrtev. Leta 1960 je na primer v Indianapolisu na znani dirki za avtomobile umrl Bil Vuković, ameriški dirkač jugoslovanskega porekla.

Gledalci nogometnih tekem pa so umirali na stadionu v Glasgowu leta 1957, ko se je porušil neki zid. 30 oseb je bilo ranjenih in ena mrtva. Podobno je nato v Firenzah popustila tribuna in v ruševinah je bilo poškodovanih 70 ljudi.

Višinska bolezen

Pred nekaj dnevi sta na Himalaji umrla dva alpinista iz Zahodne Nemčije. To sta bila Georg Huber iz Rosenheima in dr. Alois Turmayer iz Münchena. Pri poskusu, da bi se vzpela na 8153 metra visoki vrh Ču Oju sta dobila višinsko bolezen in kmalu po vrnitvi v taborišče ekspedicije oba umrla. To je izjavil dopisniku Reuterja v Katmanduju vodja ekspedicije Rudi Rot, ki je bil v tem času v taborišču številka 3 na višini 6700 metrov.

Od cele ekspedicije, ki je štela pet ljudi sta si samo dva upala poskušati, da bi prišla na vrh Ču Oju. Huber in Turmayer sta brez težav prišla na višino 7200 metrov in tu sta se utaborila. Vrh, ki bi naj ga osvojila sta imela takorekoč na dlani. Za vzpon pa se je bilo seveda treba pripraviti. Po enajstih dnevih priprav za odločilni vzpon sta oba alpinista začutila prve znake bolezni. Takoj sta to sporočila v taborišče številka tri in zahtevala reševalce. Toda po prvih znakih je bolezen napredovala z veliko naglico, in ko je težko pričakovana ekipa reševalcev prišla do njenega 7200 metrov visokega taborišča, (to je trajalo dva dni) je bil Huber že mrtev, Turmayer pa je zapadel agoniji.

Serpas Fu Dorji in član ekspedicije Stamberger sta poskušala takoj odnesti Turmayerja na varno. Po poti v taborišče se je nesrečni alpinist še enkrat zavedal in razložil reševalcema kaj se je pravzaprav zgodilo, toda preden sta reševalca prišla z njim do taborišča številka 3 je tudi on umrl.

Bo Klej dobil denar ali ne?

Novi prvak v boksu Casius Klay še ni dobil niti centa velike vsote, ki jo je zaslužil v dvoboju z Listonom. Dvoboj je organiziralo podjetje, v katerem ima največ delnic Liston. Zato je ameriška vlada blokirala celotni dohodek, dokler Liston in njegova soproga ne plačata davka, ki ga že lep čas dolgujeta.

Te dni je vlada sprostila dve tretjini denarja, z motivacijo, da je 800.000 dolarjev, ki jih je še zadržala zadostno jamstvo davčnim oblastem, da bodo obveznosti poravnane.

V New Yorku pa se že zdaj širijo glasovi, da Klay ne bo dobil niti pare, če ne pristane na novi dvoboj z Listonom, kajti tako je bilo sklenjeno, tudi v prejšnjem dogovoru. Posel je posel in Listonovi menagerji hočejo z njim vsaj še enkrat zaslužiti preden ga izročijo pozabi.

Televizija

SOBOTA — 6. junija

RTV Zagreb — 18.00 Poročila — 18.05 Pazi se senjske roke — mladinska igra — RTV Ljubljana — 19.00 TV obzornik — 19.20 Serijski poljudni film — 19.50 Kaj bo prihodnji teden na sporedu — RTV Beograd — 20.00 TV dnevnik — RTV Ljubljana — 20.30 Cik — cak — Evrovizija — 21.00 Zabavni spored ob 10-letnici Evrovizije — RTV Ljubljana — 22.00 Dr. Kildare — 22.50 Poročila

NEDELJA — 7. junija

RTV Zagreb — 11.00 Kmetijska oddaja — 12.00 Dysnejev svet — Evrovizija — 15.00 Giro d'Italia — kolesarstvo — RTV Ljubljana — 18.10 Serijski film za otroke — 18.40 Trije možje so potrebni spremembe — TV podlistek — 19.10 Laramie — serijski film — RTV Beograd — 20.00 TV dnevnik — RTV Zagreb — 20.45 Tonkina edina ljubezen — TV drama — 21.45 Poročila

PONEDELJEK — 8. junija

RTV Ljubljana — 10.40 Televizija v šoli — 15.20 Poročila

vitev šolske ure — 18.30 Poročila — 18.35 Lutkovni in risani filmi — 19.00 TV obzornik — RTV Beograd — 19.30 Tedenski športni pregled — 20.00 TV dnevnik — 20.30 Propagandna oddaja — RTV Ljubljana — 20.45 Celovečerni film — 22.15 Poročila

TOREK — 9. junija

Ni sporeda!

SREDA — 10. junija

RTV Ljubljana — 17.00 Ruščina na TV — 17.30 Angleščina na TV — 18.00 Poročila — 18.05 Sanjica

III. del TV slikanice — RTV Beograd — 18.20 Slike sveta — RTV Ljubljana — 18.45 Britanska enciklopedija — 19.00 TV obzornik — 19.20 S kameru po svetu — 19.50 TV pošta — RTV Beograd — 20.00 TV dnevnik — RTV Zagreb — 20.30 Propagandna oddaja — RTV Ljubljana — 20.45 Zabavno glasbeni oddaja — 21.45 Kulturna tribuna — 22.15 Inspektor Leclerc — serijski film — 22.45 Poročila

ČETRTEK — 11. junija

RTV Beograd — 11.00 Tečaj francoskega jezika — RTV Zagreb — 18.00 Poročila

18.10 Mendov spored — RTV Ljubljana — 19.00 TV obzornik — RTV Beograd — 19.30 Narodna glasba — 20.00 TV dnevnik — 20.30 Shake, spearov večer — 22.00 Poročila

PETEK — 12. junija

RTV Ljubljana — 17.00 Ruščina na TV — 17.30 Angleščina na TV — 18.05 Kuharski nasveti — 18.30 Poljudno znanstvena oddaja — 18.50 Glasbeni kotiček — 19.00 TV obzornik — RTV Zagreb — 19.30 Sonata — RTV Beograd — 20.00 TV dnevnik — Evrovizija — 20.15 Rezerviran čas